

# CHAYEINU

## Shabbos Initiative

### פרשת ראה תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-9	Parshah Riddles
10-11	Life of Truth Story
12	Hilchos Shabbos Initiative
13-14	Halachah Q&A
15-18	Rav Kalman Krohn Stories
19	Comic Story
20-25	Nefesh Shimshon
	גליונות
26-29	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
30-36	ימי בין הזמנים

#### Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath

732.301.4043 opt 2 then 8

\*\*\*

לע"נ ר' שלמה ז"ל בן יבל"ח ר' יעקב שרגא שליט"א  
לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל

לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא

יהודית בת שרה הינדא, דניאל יהודה בן אסתר שירה

לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

**Dedication opportunities: 848-373-4436**

[shabboschayeinu@gmail.com](mailto:shabboschayeinu@gmail.com)



## SEUDAH STORIES

פרשת ראה תשפ"ד

### The Sfas Emes and the Soldier

At the beginning of the 20<sup>th</sup> century, there was a war between Russia and Japan. Sadly enough, many young Jewish people were drafted into the army. A group of *bochurim* came to the Sfas Emes and they asked him for a *brachah*. He *bentched* them that they should not have to go out to war, but to one *bachur* he said, "Wait a minute."

The Sfas Emes went into his room, and came back with a book. It was a little manual on how to do *brissim*. The Sfas Emes said to him, "Here, learn how to make a *bris*, and I *bentch* you that even when you go to the army, you should come back *b'shalom*." The boy began crying, and said, "Rebbe, please *bentch* me that I shouldn't have to go to the war at all." But the Sfas Emes was already talking to somebody else.

The boy got drafted and went to basic training. One day a general came to inspect the troops, his eye falls on the Jewish boy and he says, "I want to talk to you in private."

He takes him to his office, takes a pistol in his hand and says, "Is it true that you only eat kosher food?"

The young soldier says, "Yes."

He holds the pistol to his heart and he says, "Hey, you are a soldier of the Czar of Russia, and the Czar doesn't want you to be hungry, the Czar wants you to eat all the food you can get your hands on. So, I'm ordering you to eat non-kosher food."

Trembling, the boy answers, "I'm sorry, I'm a servant of G-d, not of the Russian Czar."

The general paces furiously up and down the room and then he comes up to him again and says, "I heard you keep the Sabbath."

He answers, "Yes."

He says, "You are crazy! You are a soldier in the army of the Russian Czar! The Czar needs you to work every day!"

This young man knew that this is the test of his life. He says, "I'm sorry, I'm a servant of G-d," while the general holds the pistol against his heart.

Suddenly the general smiles and puts down the pistol and says to him, "Listen to me, nobody knows, but I'm Jewish. My wife just had a baby and I need a *mohel* to do the *bris*. I'm not religious, but one thing I know: A *mohel* has to keep Shabbos and eat kosher food. So I just wanted to test you to see if you really eat kosher and if you really keep Shabbos. But now that I see that you do, I'll tell you what I'll do for you. I'll sign you out from here and say I need you and take you with me. And after you do the *bris*, I will give you civilian garments and you can just run home."



## SEUDAH STORIES

פרשת ראה תשפ"ד

### Shabbos and a Bowling Alley

One Friday afternoon Chaim was on the subway, leaving plenty of time to arrive at his destination before *Shabbos*. Suddenly, there was a screech . . . the train came to an abrupt halt, technical difficulties. He looked at his watch, there was still ample time to get to his destination.

Apparently, the technical difficulties were quite complicated, and after an hour-and-a-half they still had not been solved. At this point Chaim was starting to get nervous; the hand of his watch was moving quickly and soon *Shabbos* would be here. Finally, after two hours the train started to move again, with only a short time left until *Shabbos*.

Chaim made a quick calculation and realized that he was not going to make it to his destination. With about fifteen minutes until sunset, he ran out of the subway station and entered the first building he saw: Tony's Bowling Alley. Chaim asked to speak to the owner and was introduced to Tony. Chaim explained to him that soon it would be a Jewish holy day and he would be prohibited to carry anything. Chaim wanted to know if he could leave his bag with him. Even though he was not Jewish, he gladly agreed, and Chaim deposited his belongings, including \$300, in his office.

Meanwhile, Chaim tried to figure out where he was. He found a place to *daven*, and then walked to the home of a friend, who lived about forty blocks away. Chaim's good friend was a little surprised to see him but he and his family made him feel welcome in their home. After the beautiful *Shabbos* came to an end, his friend drove him back to the bowling alley to retrieve his valuables.

Everything was topsy-turvy inside. It seemed like a storm had hit and everything was thrown all over. Chaim began to realize that he might not get his valuables after all.

Finally, he found Tony, who had a look of amazement on his face. He explained to Chaim that there had been a robbery in the bowling alley. He took him into his office which had been thoroughly ransacked for any valuables.

He said, "They took everything, but did not touch your bag. I am sure it is because you observed your holy day. The Jews are a holy people; may G-d bless you."

He handed Chaim his bag with the three hundred dollars sitting safely where he had left it.

### Eating on Yom Kippur

Rabbi Shlomo Lorincz was struck with typhoid fever shortly before Rosh Hashanah of 1951. He was admitted to a hospital where the staff carefully monitored his progress and diet. As his illness lingered, Rav Lorincz realized he would remain in the hospital for Yom Kippur, and the doctors may insist that he eat on the holiest day of the year. His premonition was correct, and his doctor told him that he would not be allowed to fast.

Devastated, he asked his wife to consult with the *gadol hador* the Chazon Ish. Mrs. Lorincz came with all the pertinent information, and after evaluating the report, the Chazon Ish said, "If Dr. Frei feels that he must eat on



## SEUDAH STORIES

פרשת ראה תשפ"ד

Yom Kippur, then I concur with his decision." Mrs. Lorincz returned to the hospital to relay the *psak*, but it devastating to her husband. To miss out on being in shul on Yom Kippur because he was stuck in a hospital was bad enough. But to have to eat as well was too much!

On Erev Yom Kippur, in the early afternoon, there was a knock on Rabbi Lorincz's door. "Come in," he said. To his absolute astonishment, it was the Chazon Ish himself. He was overwhelmed. It was only a few hours before *Kol Nidrei*, and surely there were important things that the Chazon Ish could be taking care of. What had brought him all the way here?

"I have come to tell you," began the Chazon Ish, "That just as a person must be happy to fulfill the *mitzvah* of **ונשמרתם מאד** by fasting on Yom Kippur, he must be just as happy to fulfill the instruction of **לנפשותיכם**. Therefore, you should be happy to fulfill the *mitzvah* to eat on Yom Kippur. I wish you a *Gmar Chasimah Tova* and a *Freilichen Yom Tov*."

In his immense concern for his fellow Jew, the Chazon Ish went through the hassle of taking three buses and spending over an hour traveling on Erev Yom Kippur. To the Chazon Ish, helping someone else in need was well worth giving up additional time

Compiled by Tzvi Schultz [chinuchchaburah@gmail.com](mailto:chinuchchaburah@gmail.com). Details of stories have not been confirmed



# PARSHA CHALLENGE

## פרשת ראה

1. What were the four locations of the משכן in ישראל?  
 a. Which of these four cities is mentioned in this week's פרשה?  
 b. Which of these is referred to in this week's פרשה?  
 c. When is the name ירושלים mentioned in the תורה?  
 d. What were two previous names of ירושלים - both of which are mentioned in the תורה?
2. In what instance in this week's פרשה is a נביא mentioned?  
 a. Who is the only one in the תורה that has the title of נביאות attached to their name?  
 b. Which three other people in תורה are referred to as a נביא? When? <sup>1</sup>  
 c. Name two people that aren't referred to as נביאים but the תורה describes them as performing an act of נביאות.<sup>2</sup>
3. I am a resting place,  
 She is an inheritance,  
 When we were זוכה, all others became prohibited,  
 However the effect of my זכות was temporary while hers was permanent.  
 We are both mentioned in this week's פרשה.  
 Who am I? Who is she?
4. I am an animal,  
 I can also be an emotion, <sup>3</sup>  
 He who is partnered with me in this week's פרשה -  
 is used elsewhere<sup>4</sup> as a metaphor for this emotion.  
 I am mention four times in the תורה,  
 All four are in this week's פרשה,  
 Who am I?

### Need a hint?

<sup>1</sup> One in פרשת לך לך, one in וראה, one in בשלח, and one in ואת הברכה

<sup>2</sup> פרשת בהעלותך

<sup>3</sup> Although it is not used in the תורה as an emotion, it is used in נ"י, it is also used in זמירות and אנעים זמירות

<sup>4</sup> In a well known פסוק in תהלים. (This פסוק is quoted in זמירות and in a famous song)

## Answers

1. גלגל, שילה, נוב וגבעון
  - a. גלגל (יא,ל)
  - b. רש"י. כי לא באתם עד עתה אל המנוחה (יב,ט) and לשכנו תדרשו (יב,ה) says פסוק שילה. משכן שילה explains both refer to שילה.
  - c. Never – it always says יבחר
  - d. 1) מלקי צדק מלך שלם (לך לך יד,יח) - שלם  
2) ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה (וירא כב,יד) – ה' יראה  
\* The name ירושלם is a contraction of the two names.
2. לא תשמע אל דברי הנביא ההוא (יג,ד)
  - a. מְרִלִים הַנְּבִיאָה (טו,כ)
  - b. אברהם - וְעֵתָה הָשֵׁב אֶשְׁתִּי־הָאִשָּׁה כִּי־נָבִיא הָיָא (כ,ז) 1)  
(Although here it doesn't mean a prophet) אהרן - וְאַהֲרֹן אֶחָיד יִהְיֶה נְבִיאָדָּ (ז,ב) 2)  
משה - וְלֹא־לָקֹם נָבִיא עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כְּמֹשֶׁה (לד,י) 3)  
c. אלדד ומידד – ויתנבאו במחנה (יא,כו)
3. I am a resting place,  
She is an inheritance,  
When we were זוכה,  
all others became prohibited,  
However the effect of my זכות was  
temporary while hers was permanent.  
We are both referred to in this week's פרשה.  
Who am I? Who is he?
  - המנוחה (יב,ט ע' רש"י) I am referred to as
  - הנחלה (יב,ט ע' רש"י) She is referred to as
  - to be the location
  - במות
  - After שילה the במות were once again allowed
  - יב,יט
  - ירושלים and שילה
4. Next week.....

### Last week's riddle:

- |                                     |   |
|-------------------------------------|---|
| I caused much harm to the world,    | - When I caused חוה to sin                  |
| I was used as a show of power,      | - פרעה in front of                          |
| I was a companion to a צדיק,        | - בור when he was in a יוסף to              |
| I was used as a punishment,         | - When כלל ישראל complained about the מן in |
| My likeness was used for a ישועה.   | - The snake formed from copper פרשת חוקת    |
| I am mentioned in this week's פרשה. | - נחש שרף ועקרב וצמאון (ח,טו)               |
| Who am I?                           | - The נחש                                   |

לרפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,  
לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל  
For questions, comments, or to subscribe, send an email to [parshachallenge@gmail.com](mailto:parshachallenge@gmail.com)  
Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.  
© כל הזכויות שמורות

**פתחי פרשה – ראה**  
**Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings**  
**RIDDLES**

**The word “re’eh” is a *tzivuy* (command). How many *parshios* can you list whose names are commands?**

*Lech Lecha, Bo, Tetzaveh, Tzav, Emor, Naso, Shelach, Re’eh, Ha’azinu.*

**When would there be a *mitzvah* to bring a cow on an airplane (or a boat)?**

If someone outside of Eretz Yisrael designates an animal as a *korban*, he must bring it to the *Bais Hamikdash*.<sup>1</sup>

**Food moves around in your mouth, and settles in your stomach; Torah moves around in your stomach, and settles in your mouth. How?**

Torah that you’ve “swallowed” and absorbed is still unsettled and vague. When you speak it out with your mouth and explain it, the Torah becomes solidified and clear.<sup>2</sup>

**If an individual does *avodah zara*, he is killed by *s’kila* (stoning). If the majority of a city does so, they are considered an “*ir hanidachas*”: they are killed with a *sayif* (sword), and their property is destroyed.<sup>3</sup> How could a traveling group of salesmen save such a city from becoming an *ir hanidachas*?**

When calculating if the majority of the city did *avodah zara*, one counts anyone who is considered, “*yoshvei ha’ir*,”<sup>4</sup> which includes anyone who has dwelled there for 30 days. Thus, if among the full-time residents, a majority HAS done *avodah zara*, but when counting the innocent, traveling salesmen, who arrived over 30 days ago, they tip the majority towards those who have NOT done *avodah zara*, the city would NOT earn the status of an *ir hanidachas*.<sup>5</sup>

**In the *pasuk* which tells us, “בנים אתם לה' אלקיכם,”<sup>6</sup> “You are sons to Hashem,” the Torah hints that this honorary title applies to all 12 *shevatim*. How so?**

There are 12 words in the *pasuk*.<sup>7</sup>

**How does eating *maaser sheini* (a tenth of one's crop, that he must eat in Yerushalayim) help one learn more Torah?**

In years 1, 2, 4, and 5 of the *shemita* cycle, we separate *maaser sheini* and eat it in Yerushalayim.<sup>8</sup> While there, one sees everyone serving Hashem in the *Bais Hamikdash*, which leads him to improve his own *Yiras Shamayim* and learn more Torah.<sup>9</sup>

**Hillel instituted the concept of a “*pruzbul*,” which enables one to collect loans even after the end of the *shemita* year. Who benefits from this?**

Everyone: Hillel saw that potential lenders were reluctant to lend money close to the end of the *shemita* year, knowing that they would soon be unable to collect<sup>10</sup>, and were thus in violation of the *mitzvah* which warns against such an attitude<sup>11</sup>. When a *pruzbul* is used, the wealthy benefit because they can collect, and the poor benefit from the availability of loans.<sup>12</sup>

<sup>1</sup> רש"י י"ב כ"ז

<sup>2</sup> משלי כ"ב י"ח, הובא ברש"י י"ב כ"ח, ע"פ הבנת המלבי"ם שם

<sup>3</sup> י"ג ט"ז

<sup>4</sup> שם

<sup>5</sup> סנהדרין קי"א:

<sup>6</sup> י"ד א'

<sup>7</sup> בעה"ט

<sup>8</sup> י"ד כ"ג

<sup>9</sup> תוס' ב"ב כ"א.

<sup>10</sup> גיטין ל"ו:

<sup>11</sup> עי' ט"ו ט', רמב"ם הל' שמיטה ויובל ט' ט"ז

<sup>12</sup> רש"י גיטין ל"ז., כ"מ להל' ממרים ב' ב'

**When the sun sets on the night of *Rosh HaShanna*, a person could lose a lot of money. How?**

At the very end of the *shemita* year, all monetary loans are erased.<sup>13</sup>

### JUST CURIOUS

**“Re’eh – LOOK – I’m giving you *beracha* or *kelalah*.”<sup>14</sup> What exactly am I supposed to be looking at?**

If you LOOK and observe those who keep the Torah, you’ll notice, “את הברכה, אשר תשמעו...” – “The greatest *beracha* IS following the *mitzvos*,” because those who recognize that everything is a gift from Hashem are happy and satisfied. In contrast, “והקללה, אם לא תשמעו...” – “The greatest curse IS not following the *mitzvos*,” because when one thinks that he is in charge, if he doesn’t have the fanciest house or “קאר” he feels as distressed as if he was lacking basic food.<sup>15</sup>

**We are told to remove all *avodah zara* in Eretz Yisrael: DESTROY their locations, SMASH their *mizbechos*, BREAK their *matzeivos*, BURN their *asheira* trees, CUT DOWN their idols, and – make fun of their names?<sup>16</sup> How does that help?**

In general, mockery is a bad *middah*, because mocking important things undermines them, and leads to silliness and lack of meaning. But, making a mockery of a mockery, such as *avodah zara*, has a “double negative” effect by highlighting the silliness of something silly, and brings us back to serious reality.<sup>17</sup>

**There is a *mitzvah* to not destroy the *Bais Hamikdash*.<sup>18</sup> Do we even need to be told that?**

The *mitzvah* is to avoid all *aveiros*, so that our actions don’t cause the destruction of the *Bais Hamikdash*.<sup>19</sup>

**“When you get to Eretz Yisrael and you want to eat meat, go ahead.”<sup>20</sup> Why would I have thought otherwise?**

In the *midbar*, we could only eat meat when the animal was brought as a *korban shelamim*.<sup>21</sup>

**Where do we find a *mitzvah* to be nice?**

The Torah can’t specify how to act in every single *bein adam lachaveiro* situation. After telling us some basic principles, such as not speaking *lashon hara*, not taking revenge or bearing a grudge, saving people from danger, not cursing people, honoring *zekeinim*, and other similar *mitzvos*, the Torah concludes, generally, “Do good, honest things,” such as speaking nicely.<sup>22</sup>

**“If a fake *navi* predicts the future, and says to do *avodah zara*, don’t listen.”<sup>23</sup> How was he able to tell the future, and why did Hashem let him?**

There were people who could go into isolation and access knowledge of the future, without fully understanding it. Hashem tells us, “You already learned that Hashem is true from *Yetzias Mitzrayim* and *Maamad Har Sinai* which were real experiences, not visions. I’m letting this phony do tricks in order to test you and bring out your love for Me. Don’t be scared of him – only of Hashem.”<sup>24</sup>

<sup>13</sup> ט"ו ב', ע"י גיטין ל"ו:

<sup>14</sup> י"א כ"ו

<sup>15</sup> דרש משה

<sup>16</sup> י"ב ב', ג', ורש"י

<sup>17</sup> פחד יצחק פורים א'

<sup>18</sup> רש"י י"ב ד'

<sup>19</sup> שם

<sup>20</sup> י"ב כ'

<sup>21</sup> רש"י

<sup>22</sup> רמב"ן ו' י"ח, י"ב כ"ח

<sup>23</sup> י"ג ב', ג'

<sup>24</sup> רמב"ן י"ג ב', ד', ה'



**“Attach yourself to Hashem.”<sup>25</sup> Isn’t that hard, since He has no physical body?**

- Attach yourself to the *WAYS* of Hashem, and imitate Him by doing *chesed*.<sup>26</sup>
- Constantly remember Hashem and your love for Him, physically interacting with the world but preoccupied by your attachment to Him. This was easy while we were in the *midbar*, and Yehoshua warned us to maintain this level even after beginning “normal” life in Eretz Yisrael.<sup>27</sup>
- Attach yourself to those who learn Torah, because the *Shechina* is with them.<sup>28</sup>

**A *meis* attempts to lure people towards *avodah zara* by saying, “You should look into how great this *avodah zara* is, and see if I’m right.” If someone accepts his offer, even just to investigate, it is almost guaranteed that he will do *avodah zara*. Why? Couldn’t it be that he is just curious, but will decide that it’s silly?**

Anyone who accepts the invitation, and bothers to check it out, is clearly not yet aware of how great Hashem is, and is therefore at great risk of getting fooled.<sup>29</sup>

**If a city does *avodah zara*, even its animals must be killed.<sup>30</sup> What did they do wrong?**

Hashem wants to remove every trace of this city, similar to when Shmuel told Shaul to kill all the animals of Amaleik.<sup>31 32</sup>

**We eat *maaser sheini* in Yerushalayim, “In order to learn to fear Hashem every day.”<sup>33</sup> Without going there I might have thought to fear Hashem only on *SOME* days?**

In Yerushalayim, one would realize that he needs, “To learn, to fear Hashem, every day” – he must learn every day about fearing Hashem. This enlightening trip was an annual reminder that *Yiras Shamayim* needs constant *chizuk*.<sup>34</sup>

**“You are Hashem’s children – don’t cut yourself (in grief) when someone passes away.”<sup>35</sup> Why is this prohibition linked to our parent-child relationship with Hashem?**

- Hashem’s children should look pleasant, not injured.<sup>36</sup>
- Children rely on their parents, even when they don’t understand their loving actions. The Torah tells us, “Hashem loves you more than a father, and is doing what’s best for you, so don’t go overboard when feeling upset.”<sup>37</sup>
- When an idolater loses his father, he is left all alone with his wooden and stone statues. In contrast, when someone from Bnei Yisrael loses his father *chas v’shalom*, he is not alone, because he still has his Father Hashem.<sup>38</sup>

### IN YOUR OPINION

**If one spaced out during *shacharis*, what are the chances that he will *daven mincha* with *kavana*?**

It has nothing to do with percentages. Hashem tells us, “Look, I’m giving you the choice between good and bad – it’s all in YOUR hands.”<sup>39</sup>

<sup>25</sup> י"ג ה'

<sup>26</sup> רש"י,

<sup>27</sup> רמב"ן י"א כ"ב

<sup>28</sup> אוה"ח מכתובות קי"א:

<sup>29</sup> ספורנו י"ג ח', ועי' ברבמ"ם הל' ע"ז פ' ב'

<sup>30</sup> י"ג ט"ז

<sup>31</sup> שמואל א' ט"ו ג'

<sup>32</sup> ספורנו

<sup>33</sup> י"ג כ"ג

<sup>34</sup> שפתי חיים מועדים ח"ג ע' שמ"ה ע"פ חכמה ומוסר ח"א ע' שצ"ח

<sup>35</sup> י"ד א'

<sup>36</sup> רש"י,

<sup>37</sup> אב"ע

<sup>38</sup> דע"ז

<sup>39</sup> עי' רבינו בחי" ריש הפרשה

# A Life of Truth

*Stories from our tzadikim on thriving through adversity*

בעזרת השם יתברך

One of the last important Ba'alaei Tosafos was Rabbainu Meir of Rottenburg, the Maharam. A *talmid* of R' Yitzchok of Vienna known as the Or Zarua, the Maharam MiRottenburg was the Gadol HaDor in the late 13<sup>th</sup> century. The MaHaram authored the *tosfos* on *Meseches Yuma* as well as thousands of published *teshuvos*. He also wrote the *kinah* באש שאלו שרופה באש that we say on באב on תשעה באב. He was the Rebbe of Rabbainu Asher who was known as the Rosh, as well as R' Mordechai ben Hillel known as the Mordechai. Both of these פירושים appear in the back of our *Gemaras*.<sup>1</sup>

The Maharam was the beloved Rav of Rottenburg. In his times, *Yidden* were not allowed to live outside the ghetto walls. As a matter of fact, there was a curfew at night and *Yidden* who were found outside the ghetto walls could be arrested and *rachmana litzlan* what could happen to them. The ghetto was very crowded. Its houses were small and dilapidated. It looked as if the houses were leaning on each other for support, so that if one house would be removed all the houses would come crashing down. The streets were just wide enough for a carriage to squeak through. When the count's beautiful wagon would come racing through the streets, as it often did when he came seek the Maharam's advice, people had to dive for cover.<sup>2</sup>

Beneath the ugly veneer of the physical ghetto the houses were full of *kedusha* and *tahara*. Many hundreds of *talmidim* of all ages came to learn in Rabbainu Meir's Yeshiva. As long as there was an inch of room no one was refused admittance. The huge crowd of *talmidim* surrounding the Rosh Yeshiva were so eager to hear his every word that they didn't notice their discomfort. There were people in the ghetto of Rottenburg dressed in all different kinds of clothing because they came from all parts of Europe to speak with the great Gadol HaDor.

The count respected Rabbainu Meir's advice. He positioned a few knights near the ghetto to shield the Jews from persecution by the common people ensuring that no real harm should come to them. More importantly, he needed the Jews as a source of revenue. He was always engaged in parties and all sorts of extravagant things. When he ran out of money, he would simply create another Jew tax to fill his deficit. There were a few wealthy Jews in the ghetto who paid the taxes for their poor brothers who were in no position to do so themselves. The *yidden* of Rottenburg thanked Hashem for their relative security, considering the persecution that was happening in the rest of Germany.

In the Maharam's later years, the conditions in Germany deteriorated. All over Germany the knights were clashing with each other, it was all out civil war. Cities were ruined, attacked and destroyed. There were terrible pogroms, but the Jews of Rottenburg were still relatively safe. It was then that a particularly dreadful report reached Rabainu Meir. On Shavuot, the Jews of Alsace had been dragged from their homes by the wild mob. The Maharam declared a day of public fasting to be *mispalet* for *yidden* all over.

<sup>1</sup> Rabbi Binyamin Sendler, *The Chosen Path*, pg. 276ff., Artscroll Series, *The Complete Tishah B'Av Service*, pp.361-362

<sup>2</sup> Rav Fishel Schachter, *Tales of Tzadikim* story #369, Dial-A-Shiur

That night, when Rabbainu Meir returned to his home tired and weary, he received an ominous message. The count wanted to see him in his castle to discuss an important matter. The *Yidden* anxiously walked their beloved Rav to the castle and waited outside, *davening* that the summons should go well. Everyone was surprised and frightened when they saw who was ushering Rabbainu Meir into the castle. It was a former *talmid* of the *Mahram* who had become a terrible *meshumad*. His name was Kneppe. “Rabbi, don’t you remember me at all? Surely you have not forgotten your dear pupil Kneppe.”

“I recognize you. Kneppe, how many times did I ask you to do *teshuva*.” said the Maharam, “It’s never too late.”

Unfortunately, Kneppe disagreed, “I am proud to tell you that as much trouble as I made in Yeshiva, now I have much more sinister plans! Let us go, Rabbi, the Count is waiting for you in that room.”

The fact that Kneppe was involved in this summons boded evil. He was a man who was full of hate. Besides for his personal agenda against the Maharam. He intended to make life into a living *gehinnum* for all Jews.

The Maharam, however, was direct with Kneppe, “Your threats leave me completely unmoved. I have never shown you any disrespect, and I never did a thing to harm you, yet all you care for is bloody revenge. All I can say is, We have a great רבש"ע who will nullify all your wicked schemes and will save us from your clutches.” The Maharam’s fearlessness angered Kneppe. Like Mordechai *Hatzadik* in his dealings with Haman, the Mahram only feared Hashem, and nothing that Kneppe would do could scare this *Tzadik*.

When the Maharam came into the count, the count welcomed him with sarcastic warmth. He didn’t have much time to *schmooze* because he had an appointment to play cards with other noblemen. What he wanted to tell Rabainu Meir would not take that long.

“My brother-in-law the Kaiser can make good use of your extensive influence among your fellow Jews. The king’s enemies are attacking him relentlessly, and as you know, my dear Rabbi, war costs money. I have no doubt that were you to appeal to your Jewish friends abroad, even outside of Germany, they would only be too happy to send you whatever you ask them. Your fellow Jews think too highly of you to allow you to, um, shall we say, rot in a prison cell,” the count said cackling maliciously. “You have exactly eight weeks in which to procure the sum of a mere 20,000 silver marks to the royal treasury, and in three month’s time you are to hand in a similar amount, you must not be one penny short. Otherwise, you will sit in jail for the rest of your life”

“Tell me,” Asked the Mahram, “does the evil Kneppe have something to do with this?”

“Oh! I don’t know why you’re calling him evil. He explained to me how the Jews hold you in such high esteem and they would be willing to take the shirts off their backs to prevent you from being imprisoned! A man that speaks so highly of you, I don’t know why you are angry at him. Good day Rabbi. See you - with the money next time. Remember: 20,000 silver pieces, not one penny short.

השם we will continue next week. This story brings out so eloquently the *ruach Yisroel*. Even though the hardships and persecution the *yidden* continued to build a beautiful community full of Torah and Chessed. Also, the Maharam’s shining example of fearing only Hashem is very inspirational.

# Hilchos Shabbos Initiative

## What is permitted to be done if a child is holding *Muktze*?

It is not permissible to pick up a child holding *Muktze*. In order to be able to hold the child, one is permitted to shake the child's hand to cause the *Muktze* to drop. (There is room for leniency to pick up the child without shaking out the *Muktze* if the shaking will cause the child to cry excessively).

However, shaking the child's hand to make him drop the *Muktze* for other purposes than to permit holding the child is not permitted (for example, if the *Muktze* that the child is holding is a marker and one is concerned that the child will write with it.)

If the *Muktze* being held is valuable, there is an additional stringency forbidding one to even walk with the child holding the child's hand, since *Chazal* were concerned that should the child drop the *Muktze* item, one will come to pick it up.<sup>1</sup>

## May a child be given a snack if it is certain that the child will rip letters when opening it?

If one did not open the bag before *Shabbos* and it is impossible to open the package without tearing the letters, one may give the closed item to a child to open on his own.

## May children go outside an *eruv* wearing a garment with gloves attached to their sleeves with clips or gloves attached to each other with a string, if they are not actually wearing the gloves?

Children may go out with gloves attached to their coat, because the gloves are considered to be part of the garment. However, if the gloves are not attached to the coat but rather are attached to each other by a string that is threaded through the garment sleeves, the child is not permitted to go out with them if he/she is not actually wearing them.

---

<sup>1</sup> This stringency applies only to *Muktze* items that are not permitted to be moved even for their use or their place.

**The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.**

**To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: [Shabboshalachos@gmail.com](mailto:Shabboshalachos@gmail.com)**

**This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.**

**לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע**



וקראת לשבת עונג....

# אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN  
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 46

ע' שעה"צ שס"ב-נ"ו ומשנ"ב שס"ב-נ"ט

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

## QUESTION 1

I noticed that after a while the Eiruv string has started to sag. Is that a problem?

## QUESTION 2

In the summer months when there are a lot of leaves on the trees, the Eiruv string sometimes gets deflected and pushed a little to the side. Does it need to be straight?

## QUESTION 3

Some people tell me they don't rely on an Eiruv because they are מחמיר like the רמב"ם. Is that a חומרא I should be taking on?

## ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

### QUESTION 1

Can I spray or apply suntan lotion on שבת? What about roll-on deodorant?

**Answer:** When one applies a cream and then smooths it out, the (שי"ד-י"ב) writes it is the שלחן ערוך of איסור. Even applying without smoothing it isn't allowed, as we are concerned one will smooth it out. Objects with thickness, such as wax or many creams are included in the איסור. If they are thin and have a consistency similar to oil or water, they may be spread out. A spray suntan lotion is like oil and may be spread out, while a cream may not. Roll-on deodorants are thin liquids and are allowed, while a solid or gel deodorants are not. Other examples of thicker objects that can't be used are toothpaste, lip gloss and silly putty.

*continued....*



וקראת לשבת עונג....

# אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN  
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued....

## QUESTION 2

My tuna/egg salad looks a little messy. Can I smooth it out in the platter before I serve it?

**Answer:** The איסור of מרחק generally does not apply to foods being spread for eating purposes. One may spread butter, cream cheese etc. on bread, since the purpose of the smoothing is merely to get it on all the bread. If someone wants to spread for cosmetic purposes, however, the רמ"א (ס"ס) writes that if he refrains, תבוא עליו ברכה. Therefore, although it is allowed, it would be smart not to smooth out the egg/tuna salad for cosmetic purposes.

## QUESTION 3

I see they sell "Shabbos liquid soap". What's wrong with the regular one?

**Answer:** Based on what was written in answer 1, liquid soap seems not to have a problem of מרחק, as it has a looser consistency. However, אגרות משה (א-ק"ג) writes that he is unsure about it, since it spreads out a lot when washing. ר' משה therefore advises that it should not be used on שבת. One can add water to the liquid soap container on or before שבת to loosen the consistency and then use it on שבת.

## ADDENDUM TO LAST WEEKS ANSWERS

We mentioned last week about making instant oatmeal and how it relates to the איסור of לישא. Some readers reached out to us asking if there is also a בישול issue. It seems that although instant oatmeal is steamed and is partially cooked, it may not be considered fully cooked. Therefore, one could use a שלישי relying on the אגרות משה who allows it, or use water that is under בן סולדת בו.

# TORAS REB KALMAN



## סיפורי צדיקים

*Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that  
Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva*

### ***Grave Retribution***

The holy Bach was a very powerful rav who led his community with wisdom and dedication. He did not get scared off by the wealthy or influential activists in the community who tried using him to promote their own agendas, and instead remained true to his convictions.

While he was revered by the vast majority of the community, from old to young, his strict adherence to his values in the face of tremendous pressure from some of the city's most influential individuals caused him to earn some powerful enemies. These were obviously people who valued money over Torah, and they were furious at the Bach for not enabling their whims.

Using all their connections, they waged war against the Bach until they succeeded in having him ousted from his position as rav. Besides the dishonor to the holy tzaddik and the Torah he represented, this move also caused the Bach to lose his source of income, and he became penniless.

His financial situation was so bad that there was absolutely no food in the house. For a full week, the Bach and his wife did not have what to eat. Friday arrived, and even with Shabbos quickly approaching, they did not have what to prepare for the seudos.

The Bach went outside to his backyard, where he had a well, and washed his face carefully for Shabbos. As the cool water refreshed and revitalized him somewhat, he cried out, "L'kovod Shabbos kodesh!"

Suddenly, a few birds flew overhead and perched themselves not far away from him, chirping merrily. At the sound of their peeping, the Bach began to chuckle.

He hurried back inside and turned to his wife. "In about two hours, three rabbanim will be coming to our house, and they will be joining us for Shabbos. They are going to offer me the position of rav in such-and-such city."

His wife's mouth fell open. "Who told you this?"

"I heard it from the birds, when I was outside," the Bach responded.

"From the birds?" she laughed, somewhat incredulous.

"Yes, the birds told me," he reiterated, and turned briskly to an urgent matter. "We have no food for Shabbos, but if we are to host these three rabbanim, we need to prepare a seudah worth of

gedolei Torah of their stature. Please borrow some money to purchase enough food so that we can make beautiful seudos.”

His wife immediately stopped laughing. “I can’t,” she said quietly. “We already owe so many people money. No one is going to be willing to lend me anything.”

“But the rabbanim will come along with money for us,” the Bach said. “So we’ll be able to pay back all the loans immediately.”

His wife hesitated, feeling very uncomfortable, but her husband did not give her a choice. “These are talmidei chachamim,” he reminded her. “It’s not for ourselves that we are borrowing money, but to honor the talmidei chachamim.”

Feeling very uncomfortable, his wife went to borrow money and then to the market, where she bought everything she needed to make a beautiful Shabbos meal. Soon, the delectable aromas of Shabbos food filled the Bach’s home. Beds were prepared for the guests, and the table was beautifully set.

Just a half-hour before Shabbos, a wagon pulled up in front of the Bach’s home. Three distinguished rabbanim disembarked, each a gadol b’Torah in his own right. The Bach greeted them warmly and led them inside, serving them tea and cake. The rabbanim were exhausted from their travels, and they gratefully enjoyed the refreshments.

To verify that their host was indeed the famed Bach, the men asked him a difficult question on the Gemara. Soon, the four gedolim were deeply engaged in rigorous debate over how to understand the sugya, their tea all but forgotten. If not for the Bach’s wife, who entered the room and

quietly reminded them that it was time for Minchah, they would have likely not noticed the time.

Being that Bach had been thrown out of the main shul, where he had served as rav, they went to daven in a small shul on the outskirts of the city. After davening, they returned to the Bach’s home for the seudah, where they continued their Torah argument with vigor. They ended up staying awake the entire night, arguing back and forth.

The following morning after davening, the same thing happened. The four gedolim spent the entire seduah, and the hours after it, in rigorous milechmtah shel Torah. By the time Shabbos ended, all four of them were both exhausted and exhilarated. It had been a Shabbos like none other.

Immediately after Havdalah, the three visiting rabbanim broached the subject that had brought them to the Bach’s home. “We want you to be the rav,” they told him.

The Bach accepted their offer, and they provided him with money to pay off all his debts. When they left the city the next morning, the Bach and his wife went along with them. The Bach became rav of their city, where he led the community for many years until he passed away.

Many years passed.

One day, in a small city not too far away from the Polish city of Belz, the local gentiles began to vandalize the Jewish cemetery. They broke headstones and trampled on graves, disgracing the resting place of many Jewish people.

In an especially vicious and brazen act, they unearthed the bones of fifteen graves and displayed them in the middle of the town. “If you don’t pay us an exorbitant amount of money to ransom these bones, then they will remain where

they are, in the center of the town square,” the gentiles taunted.

The broken Jews went to the cemetery to take stock of the devastation, which was horrific. Those whose ancestors were among the fifteen kevarim that had been dug up were inconsolable. Adding to their anguish was the fact that it was impossible for the community to raise the sum that the gentiles demanded, and they did not know how long it would take before they could rebury the bones that were now lying disgraced in the town square.

With aching hearts, they went to see the Alter Belzer Rebbe, who was known for his ruach hakodesh, hoping he could shed light on the difficult decree hanging over their heads.

“You should know that many years ago, the holy Bach was rav in your city,” the Belzer Rebbe informed them. “The fifteen people whose bones were so shamefully desecrated are the people who kicked the Bach out of his position. Ever since they passed away, their neshamos were burning in Gehinnom, and it is only now, after all these years, that they are finally nearing the end of their punishment. The final payment for their terrible deed is shame, and they are paying that now, with their bones displayed in the market square.

“You will see,” the Belzer Rebbe continued, “That as soon as the time comes and they finish atoning for their misdeed, their bones will be returned – without a single coin being paid in ransom.”

It was unbelievable, but it was true.

Just a few days later, the gentiles decided to release the bones back to the Jews, who hurriedly returned them to their graves. As they secured the headstones back onto the graves, the Jews noticed

something chillingly similar about the inscriptions written on the fifteen stones.

All fifteen Jews had passed away within a single year.

They had disgraced a talmid chacham, and for a short time it might have looked like they’d gotten away with it, but Hashem did not forget. Each of the fifteen men paid in full for his terrible actions.

*Have a Wonderful Shabbos!*

This story is taken from tape #A387

### **TORAS REB KALMAN HOTLINE**

Vaadin & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn zt”l**  
are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**

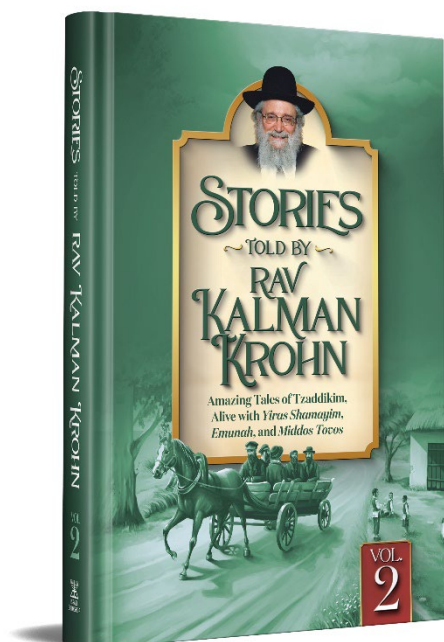
E.Y. **02.313.6038**

**Option 1:** Vaadin given in BMG  
**Option 2:** Shmussen given in Adelpia  
**Option 3:** Captivating stories taken from shiurim

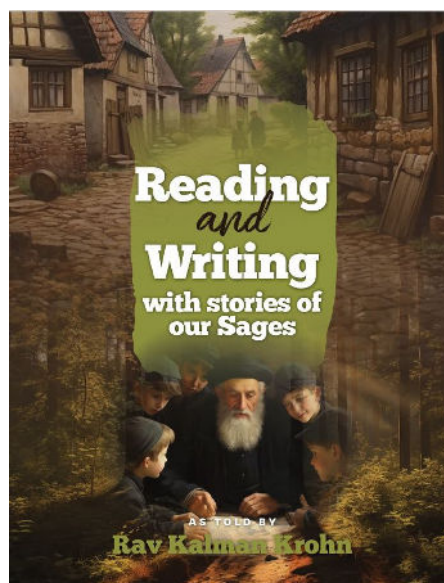
To receive Vaadin by email or for questions and suggestions  
call/text 609.807.1783 or email [torasrebkalman@gmail.com](mailto:torasrebkalman@gmail.com)

Toras Reb Kalman  
Lakewood New Jersey  
609.807.1783  
[torasrebkalman@gmail.com](mailto:torasrebkalman@gmail.com)

Volume TWO of the  
“Stories Told By Rav Kalman Krohn”  
Book Series is **NOW** available at your local Judaica  
Store.



Volume One of the new curriculum series is  
**NOW** available for Schools to purchase.  
Many schools have already placed their orders!  
Call/email now to reserve your books while  
supplies last.



Call/text 609-807-1783 or  
Email [torasrebkalman@gmail.com](mailto:torasrebkalman@gmail.com) for a sample

*If you have exceptional content about Reb  
Kalman that you think should be inserted into  
book 3, please let us know.*



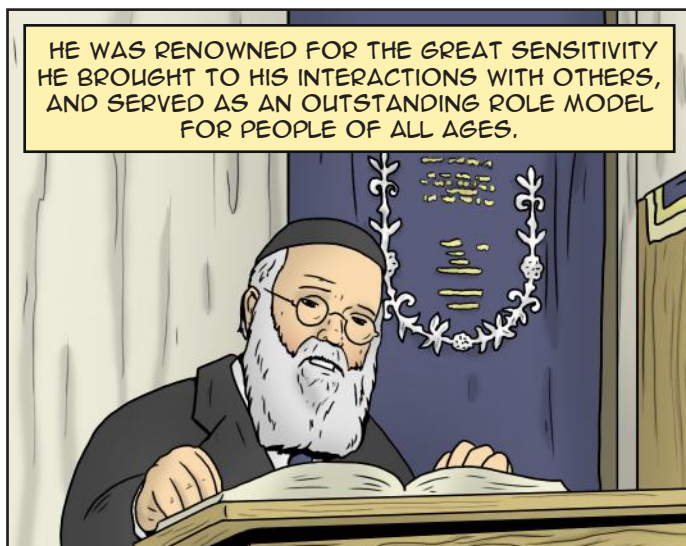


# LEARNING FROM OUR LEADERS

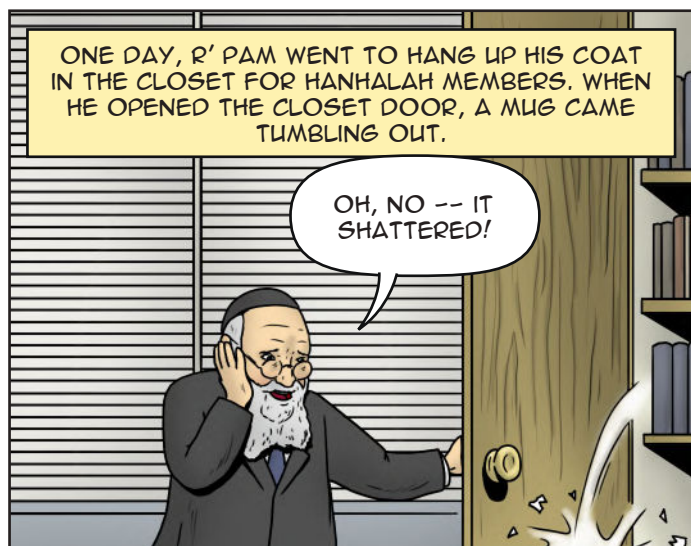
בס"ד  
PIRCHEI AGUDAS YISROEL OF AMERICA



RAV AVROHOM YAAKOV HAKOHEN PAM SERVED AS A REBBI, AND THEN THE ROSH YESHIVA, IN MESIVTA TORAH VODAATH IN BROOKLYN.

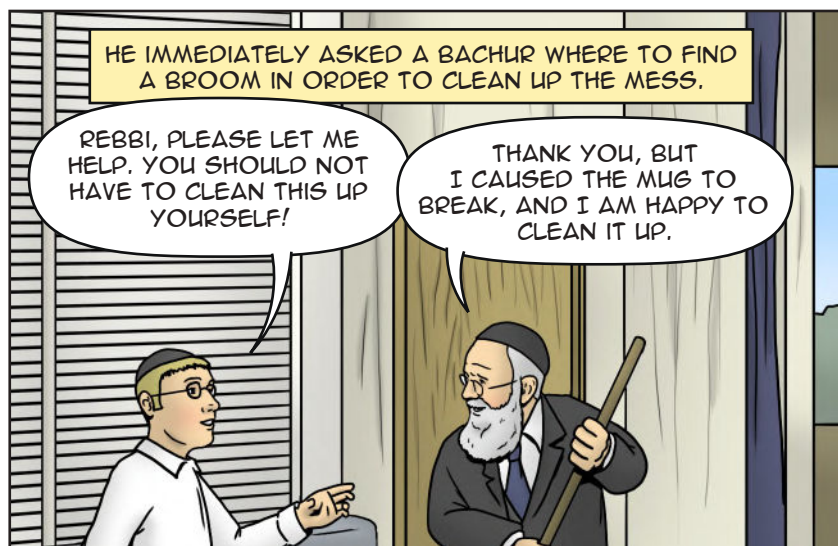


HE WAS RENOWNED FOR THE GREAT SENSITIVITY HE BROUGHT TO HIS INTERACTIONS WITH OTHERS, AND SERVED AS AN OUTSTANDING ROLE MODEL FOR PEOPLE OF ALL AGES.



ONE DAY, R' PAM WENT TO HANG UP HIS COAT IN THE CLOSET FOR HANHALAH MEMBERS. WHEN HE OPENED THE CLOSET DOOR, A MUG CAME TUMBLING OUT.

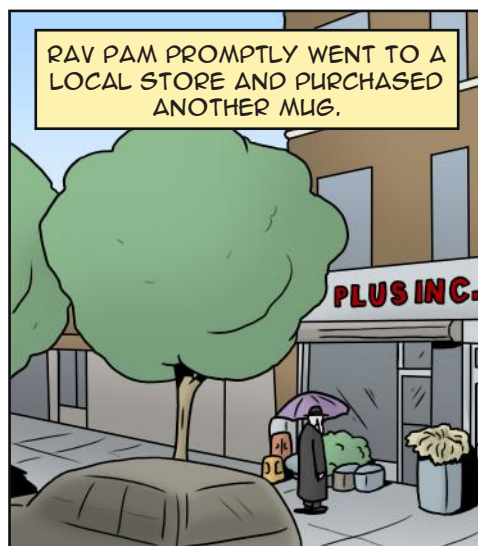
OH, NO -- IT SHATTERED!



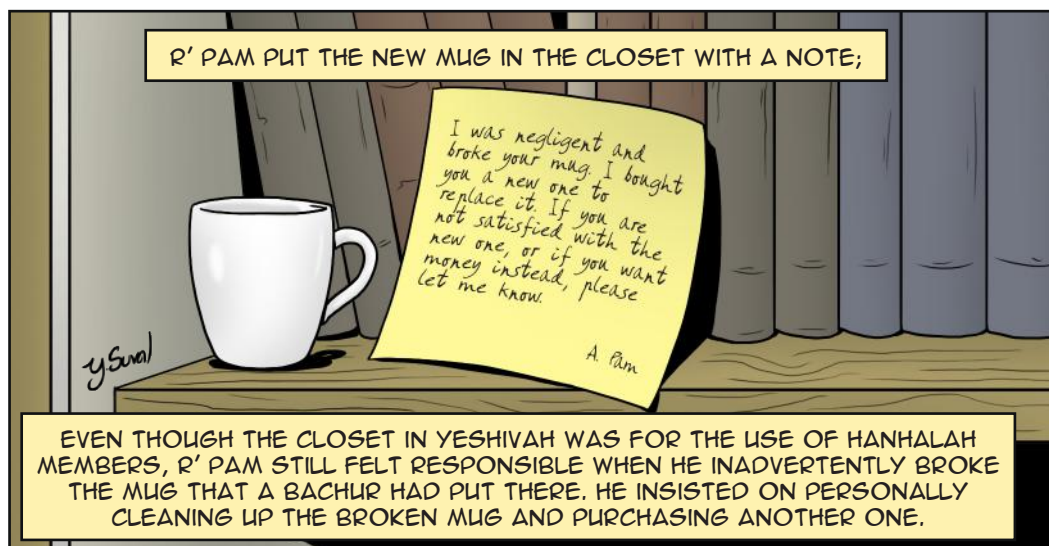
HE IMMEDIATELY ASKED A BACHUR WHERE TO FIND A BROOM IN ORDER TO CLEAN UP THE MESS.

REBBI, PLEASE LET ME HELP. YOU SHOULD NOT HAVE TO CLEAN THIS UP YOURSELF!

THANK YOU, BUT I CAUSED THE MUG TO BREAK, AND I AM HAPPY TO CLEAN IT UP.



RAV PAM PROMPTLY WENT TO A LOCAL STORE AND PURCHASED ANOTHER MUG.



R' PAM PUT THE NEW MUG IN THE CLOSET WITH A NOTE;

I was negligent and broke your mug. I bought you a new one to replace it. If you are not satisfied with the new one, or if you want the money instead, please let me know.

A Pam

EVEN THOUGH THE CLOSET IN YESHIVAH WAS FOR THE USE OF HANHALAH MEMBERS, R' PAM STILL FELT RESPONSIBLE WHEN HE INADVERTENTLY BROKE THE MUG THAT A BACHUR HAD PUT THERE. HE INSISTED ON PERSONALLY CLEANING UP THE BROKEN MUG AND PURCHASING ANOTHER ONE.

RAV PAM WAS BORN TO ZAKHON AND R' MEIR IN VIDZY, LITHUANIA. HE STUDIED IN Yeshiva Kovna as a young boy. IN 1927, AFTER R' MEIR SECURED HIS APPOINTMENT TO THE FACULTY OF Yeshiva Brisk, THE FAMILY IMMIGRATED TO AMERICA. AT THE AGE OF 13, HE STUDIED IN Yeshiva where he became very close with R' SHraga FEIVEL MENDELWITZ and the Rosh Yeshiva, R' DOVID LEBOWITZ, WHO GAVE R' PAM SMICHKA AT AGE 20. AFTER HIS MARRIAGE TO R' BALMUTH IN 1943, R' PAM TAUGHT IN Yeshiva for 60 YEARS. EVERY WEEK R' PAM GAVE A UNIQUE SHMUSS ON THE WEEKLY PARSHA INTERWOVEN WITH THE SMICHKA CLASS. FOR MANY YEARS IN THE 1970S THROUGH THE 1990S HE DELIVERED THE SMICHKA CLASS. AFTER R' FEINSTEIN'S PASSING, R' PAM SERVED AS PRESIDENT OF Yeshiva. R' PAM WAS ALSO ACTIVE IN THE Yeshiva OF RUSSIAN AND ISRAELI CHILDREN IN Yeshiva. RESPECTED AS A GREAT SCHOLAR WITHIN Yeshiva CIRCLES, R' PAM WAS ALSO WIDELY ADMIRER FOR HIS GENTLE AND SOFT-SPOKENNESS. HE AUTHORED Yeshiva.



For any inquiries or comments please feel free to call 347-838-0869 • Illustrated by: Yeshaya Suval

5673-5761 1913-2001 כ"ח אב

# NEFESH SHIMSHON

DIVREI TORAH ON THE WEEKLY PARSHA AND HOLIDAYS FROM  
THE TEACHINGS OF RABBEINU SHIMSHON DOVID PINCUS ZT"l

THIS PUBLICATION IS DEDICATED TO THE HATZLACHAH AND ZECHUS OF נחמה ויעקב בן רחל נחמה  
MAY THEY GROW TO BE TALMIDEI CHACHAMIM AND OVDEI HASHEM.

## PEARLS OF WISDOM FROM THE PARSHAH

## Stop Explaining Everything

וְנִתְּתָה אֶת הַבְּרָכָה עַל הַר גְּרִיזִים וְאֶת הַקְּלָלָה עַל הַר עִיבָל. (דברים יא, כט)

**You shall place the blessing on Mount Gerizim and the curse on Mount Eval.**

**(Devarim 11:29)**

There are people who seek to explain current events according to teachings of *Chazal* or other Torah sources. Whatever takes place, they have the answers. They can tell you what it is and why it happened.

This whole approach is based on a mistake.

Let's first talk about how to understand Torah itself. We can't interpret and explain the *pesukim* of the Torah without the teachings of *Chazal* to guide us and enlighten us, and added to that, we also need the commentaries of the *Rishonim* and *Acharonim*. And there are understandings that are passed down from *rav* to *talmid*. We can't just open up a *Chumash* and expect to make sense out of the *pesukim* all on our own. We need the chain of tradition to lead us to a correct understanding.

It is the same with everything *Hashem* does in the world. An act of *Hakadosh Baruch Hu* in the world is like a verse in *Chumash*. We can't just go and interpret it on our own, according to whatever teaching of *Chazal* seems to fit, because we don't have the benefit of a chain of traditional Torah teachings on it.

Furthermore, we don't know how to properly define and identify phenomena in the world. The *pasuk* or teaching of *Chazal* that we want to apply to a certain event might be speaking of a completely different phenomenon.

An example of this is the pronouncement of the blessings and curses on Mount Gerizim and Mount Eval. When we read this *parshah* in the Torah, we might picture two big, impressive mountains, on one of which the blessings were affixed, and on the

other, the curses. But *Tosafos* says,<sup>1</sup> citing the *Talmud Yerushalmi*, that they were just two lumps of earth. They were not mountains and not even hills. We simply have no idea what physical phenomena the *pesukim* are describing without the chain of tradition to explain it to us.

Now let's apply this example to the war of *Gog uMagog*. A lot of people talk about *Gog uMagog*. They say that this person and nation is *Gog uMagog*,

or that person and nation is *Gog uMagog*. But there is no one among us who can possibly know these things. We think that *Gog uMagog* is talking about a big war with a powerful nation, etc etc. But it might not even be talking about an event that we would call a war. It might be an event that we would see as insignificant, but it is actually the war of *Gog uMagog*.

We can't figure everything out. We don't have the ability to know how the Torah would interpret current events. It's beyond us. ●

1 *Sotah* 33b s.v. *Mul*.

## Children at the Top

בְּנִים אַתֶּם לַה' אֱלֹהֵיכֶם. (דברים יד, א)

**You are children to Hashem your G-d. (*Devarim* 14:1)**

Human beings have different levels:

Human beings are beloved, for they were created in the image [of G-d]. But it is by a special love that they were informed that they were created in His image, as it says: – כי בצלם אלקים עשה את האדם – “For He made man in the image of G-d.”<sup>1</sup>

The Jewish people are beloved, for they are called *Hashem's* “children.” But it is by a special love that they were informed that they are called *Hashem's* “children,”

as it says: – בנים אתם לה' אלקיכם – “You are children to *Hashem* your G-d.”<sup>2</sup>

The Jewish people are beloved, for they were given a precious instrument; but it is by a special love that they were informed that they were given a precious instrument, with which the world was created. As it says: – כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו – “For I have given you a good teaching; do not abandon My Torah.”<sup>3,4</sup>

1 *Bereishis* 9:6.

2 *Devarim* 14:1.

3 *Mishlei* 4:2.

4 *Avos* 3:14.

### לעילוי נשמות

מוה"ד משה בן אליעזר המבורג זצ"ל  
ומוה"ד ברוך זאב בן נפתלי קראוס זצ"ל

נדבת נדריהם ~ עשרת זקנים בני בנינים ותפארת בנינים אבותם



The first level is the *tzelem Elokim* that a Jew has. The second is to be *Hashem's* "children." [The third is "that they were given a *kli chemdah*," a precious instrument, which refers to the Torah, but we are not focusing on that point in this piece.]

The *Mishnah* doesn't just list these three levels. It says, "But it is by a special love that they were informed...." This is usually explained to mean that the person is aware of the special quality he was granted. For instance, he is aware that he was created in G-d's image. Because if a person doesn't know that he has a *tzelem Elokim*, he is playing with fire, [since it grants him enormous powers that could be destructive].

It is like putting a child in front of the central electricity panel of an entire country, and the child is playing with the buttons. He doesn't know what the buttons are, and he is liable to cut off an entire city from the electric grid just when critical operations are being performed in the hospital. This is why it is "by a special love" that a person is informed that he was created with a *tzelem Elokim* [by virtue of which his actions have profound influence on the upper and lower worlds]. It is like telling a person, "You should know that you have special powers."

Now let's talk about a higher level mentioned in the above-quoted *Mishnah*: The Jewish people are beloved, for they are called *Hashem's* "children." Imagine to yourself that the king's son needs the assistance of the king, but he doesn't know that the king is actually his own father. There is a long line of people waiting for an audience with the king. There are thousands of people on the waiting list. Now the son joins at the end of the line.

If they knew who he was, they would say to him: Come on, don't be foolish! You are the king's son. Why are you waiting at the end of the line? Just walk right into the palace, go into the royal chamber, and jump up and down and say, "Dad! I'm over here!" Because all the gates are open for the king's son.

But he doesn't know all this. He thinks he is just another one of the kingdom's citizens. That's why the *Mishnah* tells us, "It is by a special love that they were informed that they are called *Hashem's* 'children,' as it says, 'You are children to *Hashem* your G-d.'" You should know that He is your Father!

We are *Hashem's* children, and the greatest case of unconditional love is a parent's love for his children. Because even the love between husband and wife is conditional. There is such a thing as divorce. But when it comes to a child, even if the child is ill, and the parent gets no benefit or enjoyment from him, the parent might spend millions of dollars on him, and stay by his bed day and night, showing an unreasonable and disproportional degree of concern for him.

Why?

Because it's his child. If the parent gave birth to him, he loves him and is willing to make sacrifices for him.

We find a deeper explanation of being *Hashem's* children in *Sefer Nefesh Hachayim*. There it is explained that *tzelem Elokim* relates to the Divine Name *Elokim*, which expresses the concept that G-d possesses all the powers and faculties and forces that exist. When we say that a Jew has *tzelem Elokim*, we mean that G-d has tremendous power, and also human beings have tremendous power, G-dly power, so to speak. G-d creates worlds, and also human beings have the ability to create worlds.

But there is something even loftier than this: being *Hashem's* children. The *pasuk* does not say בָּנִים *Hashem's* children. The *pasuk* does not say בָּנִים אֵתָם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם but rather אֵתָם לֵה' אֱלֹהֵיכֶם. The level of being *Hashem's* children relates to the Divine Name *Yud Keh Vav Keh*. Being in *Hashem's* image relates us to the Name *Elokim*, but being *Hashem's* children goes even higher than that, and relates us to the Name *Yud Keh Vav Keh*. This is a completely different relationship, above and beyond the Name *Elokim*. ●

לֹא תִאֲמָץ אֶת לִבְבְּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת יָדְךָ מֵאֲחִיךָ הָאֲבִיּוֹן. (דברים טז, ז)

**Do not harden your heart and do not close your hand from your impoverished brother. (*Devarim* 16:7)**

## Tzedakah Connects

Money is the most material thing in the world. The whole world revolves around money. Everyone works for money and looks for money. Money expresses strength and power. With money you can't buy intelligence and health, neither can you buy a *daf Gemara*. But when it comes to material matters, money is the way to get them. As said *Shlomo Hamelech*, the wisest of men:

וְהַכֶּסֶף יַעֲנֶה אֶת הַכֹּל – Money is the answer to everything.<sup>1</sup>

Money is also the great enemy of *kedushah*. It has the ability to disconnect us from *Hashem*, as it says:

פֶּן אֲשַׁבֵּעַ וְכַחֲשֵׁי וְאָמַרְתִּי מִי ה' – Lest I be satiated and deny and say, "Who is *Hashem*?"<sup>2</sup>

*Hashem* is found where there is poverty and suffering, not where there is lots of wealth. *Hashem* is with a person who suffers.

עִמּוֹ אֲנִכִּי בְצָרָה – I am with him in his trouble.<sup>3</sup>

*Hakadosh Baruch Hu* is with the lowly and the oppressed.

When we take that which is farthest from *ruchniyus*, which is money, and we use it for

*tzedakah*, we are connecting up two opposing forces. We are bridging between heaven and earth; linking physicality with spirituality.

*Tzedakah* is the thing that connects most strongly between the physical world and the spiritual world.

## Tzedakah Does Not Depend on Anything

With all other *mitzvos*, their reward depends on the person who performs the *mitzvah* act and the degree to which he is worthy of reward. Let's take the *mitzvah* of honoring one's parents. The Torah promises a long life to someone who fulfills this *mitzvah*. But if he sins, he is liable to lose this reward.

It may be compared to a doctor who promises his patient that if he takes his medicine he will get better. But if the patient decides to swallow poison or jump off the roof, he can lodge no complaint against the doctor. The doctor's promise regarding the results of the medication is good only as long as the patient doesn't do things that are damaging to his health.

So it is when the Torah promises length of days to someone who honors his father and mother. This promise is good and reliable and capable of granting longevity. But it depends on the person refraining from other acts that shorten his life.

The *mitzvah* of *tzedakah* is not like this. *Tzedakah* is like a respirator that gives life. A respirator doesn't give health, it doesn't heal illness, but it keeps a person alive. It doesn't let the soul leave the body.

<sup>1</sup> *Koheles* 10:19.

<sup>2</sup> *Mishlei* 30:9.

<sup>3</sup> *Tehillim* 91:15.



וְצִדְקָה תַּצִּיל מִמּוֹת – *Tzedakah* saves from death.<sup>4</sup>

Regarding all other *mitzvos*, we are not allowed to test *Hashem*.

לֹא תִנְסוּ אֶת ה' – You shall not test *Hashem*.<sup>5</sup>

We do not have enough understanding to test *Hashem* regarding His promises. Who are we; do we comprehend the profound calculations of Heaven? Who knows if we have not forfeited our reward due to bad deeds? But there is one *mitzvah* by which we may test *Hashem*.

הָבִיאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצָר וּגְוִי וּבְחֲנוּנֵי נָא בְּזֹאת וּגְוִי אִם לֹא אֶפְתָּח לָכֶם אֶת אֲרֻבוֹת הַשָּׁמַיִם – Bring all the tithes to the treasury... and test Me through this... if I will not open for you the windows of heaven....<sup>6</sup>

We can test this and see for ourselves. If we give *tzedakah*, we will not lose out. Because this *mitzvah* doesn't depend on anything. It directly infuses life. Why? Because when we give *tzedakah*, we connect directly to *Hakadosh Baruch Hu*, to the Source.

## America

An example of how *tzedakah* saves from death is the United States of America. America is not such a kosher country. Spiritually speaking, it is sunk deep, deep in the mud. But the people there live and enjoy all the pleasures of life. They are wealthy, they have houses, children, good lives. True, there are also problems, but generally speaking, life in America is good.

R. Baruch Ber Leibowitz once noted that America

never fought a war on its own soil against a foreign country. It fought wars in other places, but not on American soil. And this is in the merit of *tzedakah*, because this country donates a lot.

However, we need to know that *tzedakah* only grants the right to life in this world. Here, they have it good, they have wealth and happiness, but when they depart to the world of truth, they will find out their true spiritual state. There, they might be surprised to find out how “impoverished” they really are.

The worst thing that can happen to a sick person is for the thermometer to break. If a person doesn't know how ill he is, if he doesn't have pains or other signs that something is wrong with him, he is in bad shape. He may walk around smiling and happy, but the day will come when his illness will surface, and it might be too late.

Pains, troubles and difficulties are like a traffic sign that tell a person to stop and take account of himself. When a person doesn't have a traffic sign, if he doesn't have tools that enable him to examine his true state of affairs, he is likely to end up at the gates of death.

This is an extreme example. But it illustrates the idea that *tzedakah* is a special *mitzvah* with special powers in this world. Its results do not depend on other factors.

## Tzedakah is Practical

It says in the *Mishnah Berurah*<sup>7</sup> that when we say the words וְאַתָּה מוֹשֵׁל בְּכָל in the *Vayvarech David* passage of *Pesukei d'Zimra*, we should give *tzedakah*, thus fulfilling the idea conveyed in the verse:

אֲנִי בְּצִדֵּק אֶחְזֶה פָּנֶיךָ – Through *tzedakah*, I will see Your face.<sup>8</sup>

<sup>4</sup> *Mishlei* 10:2.

<sup>5</sup> *Devarim* 6:16.

<sup>6</sup> *Malachi* 3:10.

<sup>7</sup> 51:19.

<sup>8</sup> *Tehillim* 17:15.

We will now explain what this means.

There is a *midah* of *Hashem* called *Malchus*. It signifies the actualization of all those matters that heretofore existed only in potential.

I once saw with my own eyes an incident that is a poignant illustration of this concept. A gathering of very wealthy Jews was once held to raise money for a certain worthy purpose. One of the participants, who was exceptionally wealthy, spoke with great emotion. He urged everyone to donate generously to this lofty cause. After someone gave a significant donation, the exceptionally wealthy man got up and said, "I propose that each person here should double that amount!"

It is embarrassing to tell the end of story, but even though during the speeches and *divrei Torah*, this wealthy man seemed full of *yiras Shamayim* and desire to help, when it eventually came time for him to make an actual donation, when he needed to take out his checkbook, he was unable to part even with a cent. As far as I know, he still has not sent in his portion to the campaign.

This is something awesome to contemplate. He was the one who warmed everyone up to sign. He got every participant so excited about the campaign that they doubled the sum. He brought about such a *kiddush shem Shamayim*. He said that this will be a gathering like never was, never was so much money raised for a holy goal such as this. And everyone gave – except for him!

He couldn't. He was simply unable. He didn't know how to write a check. Suddenly he forgot everything he said.

Let's get back to our subject. Before we come before *Hakadosh Baruch Hu* in prayer, to see His face, so to speak, we need to take a few coins out of our pocket and put them in the *pushka*. We need to give some money, which is the thing most precious to a person. *Tzedakah* for the poor. Otherwise, there is no value to all the songs and praises that we sang to *Hashem* until now.

*Tzedakah* is a practical expression. It's not the few coins we give that will make us into *tzaddikim*. But it expresses something practically and actually. It shows that we have a real connection to *tzidkus*. We express this connection by giving what is hard for us to part with, and that is money. "Through *tzedakah*, I will see Your face."

When we take a coin or a bill and stretch out our hand to a poor person, this is *yichud Havayah*. We connect to *Hakadosh Baruch Hu*.

The giver's hand has five fingers. This corresponds to the *gematriya* of the letter *beh* of *Hashem's* Name. The five fingers of the poor person's hand represent another *beh*, as *Hashem's* Name has the letter *beh* twice. The outstretched arm of the giver represents the shape of the letter *vav*, and the little coin represents the small letter *yud*. This makes up the four letters of *Hashem's* Name.

When we perform this *mitzvah* we form a connection to the upper worlds, and this connection is not dependent on other factors, as we explained above. We bind ourselves to worlds of *kedushah* and *taharah*. ●

זכרון צבי מרדכי

# גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד  
שיעורים שמסר הרב שליט"א בלילי שבתות בבוגרי (אלומני) בית מדרש גבוה  
הרב שליט"א עבר על הגליון

**כי יהי' בך אביון מאחד אחיד שערך בארצך אשר ה' אלקיך נותן לך, לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיד האביון. כי פתוח תפתח את ירך לו וגו'. נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו. (טו, ז-ח י)**

## צדקה בשעת התפלה

**בשיעור** זה נעסוק בדין חיוב צדקה בעת התפלה, האם יש חיוב בזה, או שמא מכיון שעוסק במצות תפלה פטור הוא ממצוה אחרת.

**נקדים** ונאמר דבר הפשוט בפוסקים, שכשעני מבקש צדקה יש חיוב תורה ליתן לו, והוא נכפל בכמה מצוות עשה ולא תעשה, שנא' (דברים טו, ז-ח י) כי יהיה בך אביון מאחד אחיד שערך בארצך אשר ה' אלקיך נותן לך, לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיד האביון. כי פתוח תפתח את ירך לו וגו'. נתון נתן לו ולא ירע לבבך בתתך לו. ראה רמב"ם (מתנות עניים פ"ז הל' א-ב), טושי"ע (יו"ד סי' רמז סעי' א) וביאור הגר"א (שם)<sup>א</sup>.

**ועתה** ניגש לנידון ההלכתי בדבר העניים המסתובבים בשעת התפלה, אם יש חיוב ליתן להם או שמא פטור כנלמד בגמ' (ברכות יא. סוכה כה.) מדין העוסק במצוה פטור מן המצוה<sup>ב</sup>. וראה בדרך אמונה להגר"ח קנייבסקי

מהם הרי הוא פטור משאר כל המצוות עשה, אך בודאי אין היתר בשעה שעוסק במצות עשה לעבור על מצות לא תעשה, וא"כ לכאורה מכיון שמצות צדקה חיובה היא גם בלא תעשה, וכפי שהבאנו בפנים לעיל, א"כ האידך יפטור עצמה ממנו ויעבור על לא תעשה בהיותו עוסק במצות עשה אחרת. יישוב לדבר מצינו באמרי בינה (או"ח סי' יג סק"ג), לתרץ ע"פ הרמב"ן (קדושין לג: ד"ה איזהו) הובא בריטב"א (שם לד. ד"ה והא), על הא דמבואר שם בגמ' דנשים חייבות במצות אבידה, מעקה, ושילוח הקן, מאחר והם מצוות עשה שאין הזמן גרמא, והקשה הרמב"ן דלכאורה תיפוק ליה לחיובם מאחר ויש גם איסור לאו באלו המצוות, ובאיסורים דהיינו מצוות לא תעשה בהם נשים חייבות כאנשים, ותירץ דבמצוות אלו, העשה הוא העיקר והלאו אינו אלא לזרז על הקיום עשה שלא יימנע מעשותו, ואילו היו הנשים פטורות מהעשה ממילא היו פטורות גם מהלאו, ולכן הגמ' פטרה אותן ממצוות אלו מטעם שהם מצוות עשה שאין הזמן גרמא ולא מטעם הלא תעשה שבהם. ולפי"ז יישב האמרי בינה שאף במצות צדקה העיקר בה הוא קיום העשה והלאו אינו

<sup>א</sup> מצות צדקה זו אינה שייכת ותלויה בחיוב מעשר כספים, שבו נח' הפוסקים אם הוא כלל חיוב מדרבנן או שמא רק מנהג, דבמעשר כספים הנושא הוא לחיוב להפריש מעשר מהנכסים גם אם אין עני המבקש ממנו, וכדגומת מעשר תבואה שיש חיוב להפריש ולחפש אחר לוי ליתנו לו, אבל כשעני מבקש מאדם צדקה יש חיוב תורה ליתן לו, וכאמור בפנים.

<sup>ב</sup> אף מצינו בגמ' (ב"ק נו:) להדיא שדין עוסק במצוה הפטור מן המצוה נוהג גם כלפי מצות צדקה שיהא פטור ממנו אם הוא עוסק במצוה אחרת, דאמרו שם שלדעת רב יוסף שומר אבידה דינו כשומר שכר, מכיון שבשמירת האבידה יש לו הנאה בכך שאינו צריך ליתן פת לעניים, ופירש"י טעם הדבר, דהעוסק במצוה פטור מן המצוה, ע"כ. הרי שפטור זה נוהג גם במצות צדקה כבכל שאר המצוות.

אמנם יש להתקשות בזה, דהא העוסק במצוה פטור מן המצוה שייך רק במצוות עשה, שבעת שהאדם עוסק באחת

זצ"ל (מתנות עניים פ"י הט"ו ציון ההלכה אות צו) שדן בזה וכתב בזה"ל, ואפשר דאין חייבין ליתן להם דהעוסק במצוה פטור מן המצוה, עכ"ל. אך אכתי יש להבין מדוע כתב בלשון 'אפשר', ולא החליט הדבר לגמרי לפטור מליתן צדקה בעת התפלה, הא דין פשוט הוא שהעוסק במצוה פטור מן המצוה.

והיה אפשר לומר שיתכן שבאמת יש ב' צדדים לחייב את המתפלל בצדקה, האחד, ע"פ הרמ"א (או"ח סי' לח סעי' ח) שכתב שאם אפשר לקיים שני המצוות בלא טורח לא אמרינן בהו עוסק במצוה פטור מן המצוה, וא"כ שמא כאן חשיב שאפשר לקיים שניהם להתפלל וליתן צדקה. עוד יש צד לחייב את המתפלל בצדקה ע"פ מח' האחרונים<sup>י</sup>, בעסוק במצוה דרבנן אם נפטר מלעסוק במצוה דאורייתא שיש הסוברים לחייב בזה, וכן כאן אמירת פסוקי דזמרה וברכות קר"ש חיובם רק מדרבנן ואילו מצות צדקה חיובה מהתורה וכנ"ל, א"כ יתכן שאין בכח עיסוקו במצות תפלה דרבנן לפוטרו ממצות צדקה.

אך קצת קשה לומר שבאלו הספיקות הסתפק הגר"ח<sup>ק</sup>, דהא לומר שנתנית צדקה בתפלה מיקרי 'אפשר לקיים שניהם' זה רחוק במציאות, שהרי לאנשים רגילים המתאמצים לכוון אזי נתנית הצדקה בודאי מפסיקה אותם מתפילתם ומטרידה את כוונתם<sup>י</sup>. וגם אין נראה לומר שהסתפק במח' האחרונים הנ"ל בעוסק במצוה דרבנן אם פטור ממצוה של תורה, כי א"כ היה לו להדיא לבאר דבריו שיש לתלות הדין במחלוקת האחרונים בזה"ל.

שוב מצאתי שהגר"ח<sup>ק</sup> כלל לא הסתפק בכך שהעומד בתפלה פטור מצדקה, קודם אביא מספר משנה הלכות (ח"י סי' יד), שם הובאו דברים המועתקים מההוספות של ספר היראה לרבינו יונה עם פירוש מקור היראה להגאון ר' בנימין יהושע זילבר בעמח"ס אז נדברו, שם דן הגר"י זילבר זצ"ל עם הגר"ח קנייבסקי זצ"ל על זו השאלה, אם העומד בתפלתו והגיע עני לבקש מעות, אם הוא פטור מליתן לו מטעם עוסק במצוה פטור מן המצוה, וכתב הגר"י זילבר בזה"ל, נראה דאינו פטור משום עוסק במצוה ע"פ מה שפסק הגה' בסי' ל"ח דאם יכול לעשות שתיהן כאחת בלא טורח יעשה שתיהן, ובנתנית צדקה לעני באמצע ק"ש מיקרי דאפשר לעשות שתיהן אם יכין לזה לפני התפלה, עכ"ל.

והשיב לו על זה הגר"ח קנייבסקי בתוך הדברים בזה"ל, ומלבד זה אין חייבין להכין לפני התפלה מעות שמא יבא עני ומי יודע אם יבוא, ואיך ישמרם כל התפלה, ואין ספק שיפריע הכונה, ובאמצע התפלה יצטרך להפסיק,

<sup>ה</sup> עוד היה אפשר לבאר את הסתפקותו של הגר"ח<sup>ק</sup>, דלענין מצות צדקה שהיא מהמצוות שבין אדם לחבירו יש לדון האם כלפיה אמרינן שבהיותו עוסק במצוה אחרת פטור ממנה או שמא כלפי מצוות שב"א לחבירו, העוסק במצוה שבין אדם למקום חייב לפנות עצמו לעסוק בה.

הנה בכלי חמדה (פרי' כי תצא אות יא אות קטן ה) הביא שיטת איזה אחרונים הסבורה כן, ודן לדחות את דבריהם, ובסיום דבריו הסיק בזה"ל, אין נפק"מ כלל בין מצוות שבין אדם למקום ומצוות שב"א לחבירו דהכל הולך אל מקום אחד להידבק באחדות הבורא ית"ש ע"י מצוותיו וזה כל האדם. הכלל, שאין לנו לבדות מעצמינו חילוקים כאלה לחלק בין מצוות שב"א למקום ובין מצוות שב"א לחבירו, עכ"ל. ובשו"ת מצפה אריה (ח"ב חו"מ סי' כג), כתב ששיטה זו היא נגד דעת כל הקדמונים. וכן הסיק ג"כ בתשובות והנהגות (ח"ג סי' רפז).

אלא לצוות שלא להימנע מקיום העשה, ולכן כשעוסק במצוה ופטור מקיום העשה של צדקה, ממילא נפטר אף מהלא תעשה שבמצוה זו. יישוב זה כתבוהו גם האור שמח (הלי' יו"ט פ"ג ה"ח ד"ה וכן) והקובץ הערות (סי' ח סק"ט).

<sup>י</sup> ראה מקורות בהרחבה לנידון זה, בספר עיונים במשנה ברורה (ח"ה עמ' קכ).

<sup>ד</sup> איננו מדברים משני סוגי האנשים שאין להם הפרעה בכוונת התפלה בהפסק נתינת צדקה, אם משום היותם אנשים רמי מעלה כר' חיים עוזר זצ"ל וכדו' שהיו יכולים לכוון שני דברים יחד, ללא שמחשבה אחת תפריע לשניה (ראה במחיצת חכמי ישראל סי' כ עמ' עה), או לאידך גיסא משום שאינם מכוונים כראוי, וממילא אין נתינת הצדקה מפריעה להם את הכוונה.

והו"ל אין יכול לקיים שניהם, עכ"ל. גם בספר הליכות ישראל (סי' מא הע' יג) הביא על זה הנידון את תשובת הגר"ח קנייבסקי זצ"ל אליו, שכתב בזה"ל, אין חיוב, שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, אבל מותר לתת להם, עכ"ל. וכ"ה גם בתשובתו המובאת בקונטרס עזרת אליעזר (ברכות יא.). נתברר לנו מתשובות הגר"ח קנייבסקי עצמו שהוא לא הסתפק כלל בדבר, ולדעתו פשוט שנתנית צדקה בעת התפלה מטרידה כוונת התפילה גם אם מוכן לו מעות מקודם, ולכן פטר מליתן צדקה דבכה"ג קיי"ל העוסק במצוה פטור מן המצוה.

**אלא** שלפ"ז צריך ביותר להבין מדוע בספרו דרך אמונה כתב לפטור רק בלשון אפשר, ויש לומר ע"פ מה שכתב בשדי חמד (כללי הפוסקים סי' טז אות א) שמצינו הרבה פוסקים שכותבים חידושיהם בלשון אפשר, ואין זה מפני שלא היה הדבר מוחלט אצלם אלא שכן כתבו בדרך ענוה.

**לא** שקטה רוחי בזה, ועלה ברצוני לברר הדבר אצל הגר"ח קנייבסקי עצמו, התקשרתי לאחד ממקורביו, ובקשתי ממנו שישאל את הגר"ח בנידונינו מה היה ספיקו בכותבו בספרו בלשון 'אפשר', והשיב לי שהוא אינו זקוק לשאול בזה את פי הגר"ח, לפי שהוא עצמו כבר שאל את הגר"ח כמה פעמים בנידון זה והשיב לו בהחלטיות שבתפלה פטורים מליתן צדקה משום שהוא עוסק במצוה, וחזר ושאלו הרי העיסוק בתפלה היא מצוה דרבנן ואילו צדקה היא מצוה דאורייתא ואולי בכה"ג אין ליפטר ממנה, והשיב לו הגר"ח דאין זה כך, שגם עוסק במצוה דרבנן פטור ממצוה דאורייתא, והוא הוסיף לשאול שאולי יהא חייב ליתן צדקה בתפלה רק פעם אחת שזה אינו מפריע את הכוונה, והשיב לו שאינו כן אלא גם נתינה אחת מפריעה.

**שאלתי** את אותו מקורב, א"כ שברור להגר"ח שהעוסק בתפלה פטור מצדקה מדוע כתב בספרו בלשון 'אפשר', והשיב לי שלדעתו אין זה שאלה שכל המכיר את הגר"ח יודע שכשאומר פסק הלכה מעצמו שלא מצאו בפוסקים הוא אומר בלשון אפשר מדרך ענוה, ע"כ. בזה נשלם לנו שיטת הגר"ח שפשוט לו שנתנית צדקה בתפילה מפריעה את מצות התפלה ולכן פטור ממנה, ומש"כ בספרו זה הדין בלי אפשר הוא מדרך ענוה.

**נחזור** לעצם הנידון מהי שיטת שאר הפוסקים בדין נתינת צדקה בתפלה, ראיתי מביאים מהגר"מ פיינשטיין זצ"ל ומהגר"י קמנצקי זצ"ל שג"כ סברו שהעומד בתפלה פטור מליתן צדקה, אלא שחילקו לומר שזהו דוקא בעומד בברכות שמע, אבל בפסוקי דזמרה חייב ליתן צדקה, ע"כ. ולכאורה צריך ביאור מה חילוק יש ביניהם הרי שניהם רבנן תיקנום, ושמעתי לבאר שהם שני מיני דרבנן, ברכות שמע מחוייבים בהם מדרבנן, ואילו פסוקי דזמרה רבנן רק הנהיגו לאמרם, והגם שמחוייבים אנו לקיים את זה המנהג שהנהיגו, מ"מ אין זה בגדר חיוב דרבנן כדי להחשיב העומד בו לעוסק במצוה שיהא פטור ממצוה אחרת.

**אולם** דעת הגר"י אלשיב הובא בקובץ שערי הוראה (ח"ב עמ' קמא שאלה ב), ששאלו את הגר"ח קנייבסקי זצ"ל לענין מש"כ בדרך אמונה הנ"ל לפטור מצדקה בתפלה אם הוא דוקא באמצע תפילת שמו"ע או שמא מברכת ברוך שאמר, והשיב ששמע מחמיו הגר"י אלשיב שבכל התפלה פטור, ע"כ. וכיוצ"ב עולה גם מתשובת הגר"ח קנייבסקי בקובץ קרית ספר (מס' 45-46 עמ' ב), עיי"ש. וכן היא דעת הגר"ח קנייבסקי עצמו, כפי ששמעתי ממקורבו הנדיב הרב שמעון ברעכער, שהוא סבור שגם העומד בפסוקי דזמרה פטור מליתן צדקה<sup>1</sup>.

<sup>1</sup> בגוף ספר היראה של הגרביי זילבר מובא עוד חליפת מכתבים בינו לבין הגר"ח קנייבסקי בענין זה שאינם מועתקים במשנה הלכות, ובינותם מובא מהגר"ח קנייבסקי שכתב בזה"ל: וגם אני יודע בעצמי שאם אני מכין לפני התפלה זה מפריע לי בכוונת התפלה, עכ"ל.

<sup>2</sup> שוב נדפס כן בספרו שמענו כן ראינו (ח"א סי' י) שיתכן שגם להפסיק לעני אחד זה מפריע מאחר וזה מפסיק את רצף התפילה.



**הגם** שכאמור נקיטת הפוסקים להלכה שהעומד בתפלה פטור מליתן צדקה, מ"מ מי שמרגיש בנפשו שיכול להפסיק בתפילתו ליתן צדקה ולחזור לתפילתו, בודאי יש מעלה בדבר, שבכך עולה גם מצות צדקה בידו. וכן הובא ששאלו את הגר"ש אלישיב בענין נתינת צדקה בתפלה והשיב שאינו מחוייב, אך אם רוצה ליתן יכול ליתן, והוסיף השואל לשאול שלכאורה אם הוא פטור ממצות צדקה מחמת היותו עסוק במצות תפלה א"כ אף צריך להאסר ליתן צדקה, וכפי שמבואר בריטב"א (סוכה כה. ד"ה מתני' שלוחי) שדין העוסק במצוה פטור מן המצוה אינו רק לומר שאינו מחוייב לעסוק במצוה האחרת אלא גם איסור יש בעיסוק במצוה אחרת, השיב לו הגר"ש"א שאיננו פוסקים כשיטת ריטב"א זו, ולדין העוסק במצוה פטור מן המצוה אבל מותר לו לעסוק בשניהם, ע"כ.<sup>ח</sup>

**גם** בקובץ שערי הוראה (שם) שאלו על זה להגר"ח קנייבסקי זצ"ל שמכיון שבתפלה פטור מליתן צדקה האם גם איסור יהא בדבר ע"פ הריטב"א הנ"ל, והשיב בזה"ל, איסורא אין בזה, כן מסתברא, עכ"ל. וכמדומה שמנהג העולם ליתן צדקה בפסוקי דזמרה.

**למעשה.** המתפלל ברכות קר"ש או פסוקי דזמרה פטור מליתן צדקה, אך אם רוצה ליתן מותר לו, ובפסוקי דזמרה כמדומה שמנהג העולם ליתן.

לע"נ הילד היקר  
צבי מרדכי ע"ה בן יבלחט"א הרב יוסף יצחק שליט"א  
שעלה נשמתו הטהורה לשמי מרום ביום כ' אב תשפ"ב לפ"ק

<sup>ח</sup> ר' שמעון ברעכער שאל להגר"ח קנייבסקי שהגר"ש אלישיב סותר עצמו ממה שכתב בשיעוריו על ברכות (יא. ד"ה מי לא) להביא את דברי ריטב"א הללו ולבאר ע"פ דבריו, עיי"ש הרי שכן נקט כוותיה. והשיב לו

הגר"ח, שבודאי יש לנקוט להלכה כפי שהורה הגר"ש"א למעשה, דלא נקטינן כהריטב"א, ושם בשיעוריו הביאו רק בדרך לימוד אך לא להלכה למעשה.

# בצילו של מן רבי ברוך בער ליבוביץ זצ"ל

## קבלות

בהקדמת ספר מערכי לב להג"ר משה שוואב מביא תקנות שנקבעו בישיבה באחת השנים לפני שהבחורים חזרו לביתם בבין הזמנים: ללמוד בכל יום לא פחות מב' שעות. ביום עש"ק וש"ק ועריו"ט ויר"ט לא פחות משעה אחת.

ללמוד בכל יום לא פחות מרבע שעה מוסר.

הוועדים בהישיבה יתוועדו בלי הפסק. ואם נתמעטו החברים יתאגדו עם וועדים אחרים.

להתפלל בציבור גם בהמצאם בבית, ולהשתדל אם אפשר שיתפללו כל בני הישיבה שבעירו ביחד. ואם נמצא ישיבה בעירו להתפלל בהישיבה.

להשתדל להתוועד יחד עם בני הישיבה שבעירו, ללמוד ביחד ולדבר בעניני ירא"ש.

להזהר מאד מאד שלא להבטל ח"ו בקדיאת עתונים שנמצא בהם הפשיות וניבול - פה ר"ל.

כא"א מחוייב להשתדל בעירו להרבות בני תורה שיסעו לישיבות, ותינוקות של בית רבן, כן לחזק וליסד חבורות שונות ללמוד תורה ברבים.

לחזק את "וועד הישיבות" בעירו הן בדביו עסקנים והן בדביו נדבנים.

מי שבכחו, ידרוש בעניני חיזוק התורה והדת ולעורר על מצב היהדות שירד פלאים.

להשתדל בכלל לקדש ש"ש בכל עניניו והנהגותיו, ולהתחזק באמיצות להתנהג כחובת בן תורה בכל הפרטים. וכן להתרחק מסביבות וחברים רעים וממקומות שאינם מהוגנים לבן תורה. ולהזהר מדברים כאלו שיכולים לגרום חילול ה' ח"ו.

## בישיבת קמניץ

בין הזמנים בימות הקיץ לא היה בכלל, רק שבחורים שהוזקקו להבראה נסעו בימים החמים ליעדות וזה לא היה דוקא בחודש אב, אלא באחד מחודשי הקיץ. רבינו עצמו שהיה חלש בגופו מאד היה נוסע הרבה בימות הקיץ, ובחורים שהיו צריכים לנסוע היו משתדלים לנסוע לאותו מקום שנסע בכדי שיוכלו גם בהבראה לנצל את הזמן לדבר אתו בלימוד ולשמש אותו, שבהבראה היה שייך יותר לשמשו ולראות הנהגותיו, רבינו עצמו היה מגדיר נסיעתו זו כהליכה לגלות.

פעמים שהרוויחו רווח גדול כאשר באותו מקומות הבראה היו מגיעים גם מרנן ורבנן ריש גלותא, הגר"ח"ע גרודז'ינסקי או זקן ראשי הישיבות הגר"ש שקאפ ואחרים ואז היו מתענגים בתענוגים לראות עין בעין את ארזי הלבנון אדירי התורה במלחמתה של תורה, ואף בשיחת חולין של תלמידי חכמים וסיפורים והנהגות רבות היו עוברות מפה לפה בישיבות מאותם ימים.

אמנם בישיבה בקמניץ נמשכו הסדרים כרגיל, רק שבמים החמים היו הבחורים יוצאים יותר לשאוף אויר ובימי שישי היו הולכים לרחוץ בנהר, אמנם סדרי הישיבה המשיכו כרגיל.

## "לכל בשרו מרפא"

כאשר חלה הגרי"ז באסטמה יעצו לו הרופאים שיסע למקומות מרפא מיוחדים שאוירם צלול ומועיל לנשימה. כשרבינו שמע על זה אמר לו שלדעתו כדאי לו שיבא לקמניץ ויראה את גודל ההתמדה והשקידה של בני הישיבה ועל ידי זה יבריא וירגיש יותר טוב ולא יהיה זקוק לנסוע למקומות המרפא.

פעם טייל עם הגרי"ז באחד ממקומות הנופש, תוך כדי הליכתם פנה רבינו להגרי"ז ואמר לו: "האויר כאן מצויין", אמר לו הגרי"ז: "ר' ברוך בער, ממתי נעשיתם 'מבין' באויר טוב", השיב לו רבינו "עם טראכט זיך דא גוט אין לערנען" (פה חושבים טוב בלימוד, כנראה

## שיעורים בבין הזמנים

ושמעתי מהגאון ר' נחמיה קפלן שליט"א שאמר ששמע מבנו של המלאך שהיה רבי ברוסיה והיה חברותא של מרן הגר"ח במורה נבוכים, ואמר שהגר"ב בעל הברכת שמואל הגיע לואלוזין, בבין הזמנים הראשון שחזר לביתו תלה בכל בתי המדרש שבעיר שהוא יאמר שיעור בבית המדרש, ואביו מאוד התפלא בזה מה קרה לבנו שהיה זמן אחד בואלוזין וכבר העמיד את עצמו לומר שיעורים

והלך למרן הגר"ח וסיפר בפניו המעשה, והגר"ח קרא להגר"ב ושאלו על מעשהו, ואמר לו שמבית ספרו הלכו רק שלשה בחורים לשיבות וכל השר הלכו לגימנסיה, וכשחזרו לביתם בבין הזמנים היו הלכו שהלכו לגימנסיה נראים לבושים בחדר והיה להם סמל על בגדיהם שהם חשובים ולומדים השכלה גבוהה והרגיש שבני התורה מתבזים, ולכן קבע שיעור בבית המדרש כדי להראות שמי שהלך לשיבה יכול כבר לומר שיעור בבית המדרש ונתקבלו הדברים אצל הגר"ח. (הגר"ח קופשיץ שליט"א - מעדני כהן)

## בצילו של מרן המשיח הגר"י לונשטיין זצ"ל

בהיותו בארץ ישראל, אירע פעם שנחלש מאוד, ובימי בין הזמנים של חודש אב, הפצירו בו בני ביתו שילך לכמה ימים לבית ההבראה של ועד הישיבות בדמת גן, והוא נענה. הוא הגיע לשם בעשר בבוקר ומצא כמה מהאורחים נחים ברחבת הדשא על כסא נוח בקריאת ספרים ועיתונים כמקובל בדאצ"ה, אחרים עסקו כבר בארוחת עשר. התפלא רבינו: מה, וכי כאן אין בורא עולם? (וואס, דא איז נישט דא א' בורא עולם). הוא ידע אמנם שהוא בא לנוח, אבל לא יכל לסאת את תחושת השחרור וראה בה שכחת בורא עולם, וביקש לחזור מיד לבני ברק.

### ההבדל בין ימי בין הזמנים

מעיד נכדו הגר"ר גינזבורג: אצל סבא לא היה הבדל בין ימי בין הזמנים לאמצע הזמן, ההבדל היחיד היה שבבין הזמנים אמר שיחה רק בליל שבת ובמוצ"ש, ולא ביום רביעי, מלבד זאת היה הכל כרגיל, באותה שעה בדיוק הלך בבוקר לשיבה ובאותה שעה קבועה חזר כמו בכל השנה.

נשאל פעם בימי בין הזמנים, הלא טבע הוא באנוש לצאת מפעם לפעם, לראות נוף, לטייל ולהשתחרר, למה לא יעשה כן גם הוא? ענה: אכן, יש צורך בזה כדי לשחרר מתחים ולחצים שמצטברים, אולם אני ב"ה שמח כל הזמן, ואיני רואה צורך בזה.

### לימוד מוסר בימי בין הזמנים

אומד רבינו בשיחה: "בימי בין הזמנים עדיין אפשר למצוא יחידים מבני הישיבה המחזקים עצמם בלימוד התורה, אמנם לומדי מוסר בבין הזמנים כמעט ואין למצוא כלל, ובבואי לשיבה בזמן מוסר דהיינו לפני מעריב, הנני היחיד הנוטל ספר מוסר, ובדאי כל המתחזק בלימוד המוסר בימים אלו יזכה כהמבואר לשכר רב כנגד כולם. זהו גם ביאור המשנה (אבות פ"ה מ"ב) "עשדה דורות מנח עד אברהם וכו' עד שבא אברהם ונטל שכר כנגד כולם", כיון שאברהם היה יחיד ונעשית עבודתו ללא עזרה, לכן נוטל שכר כנגד כולם.

### החשש מימי "בין הזמנים" בהם אין את ההגנה של תורה

בבין הזמנים היה שרוי בפחד מוחשי, כיוון שבני הישיבה שוהים מחוץ לאהלה של תורה לומדים פחות מימי הזמן, ונמצאים בסכנת הרחוב השטוף בהבלי עולם הזה. בימים הללו הכירו בו פחד ודאגה של ממש. שנה אחת דיבר בשיחת סוף הזמן, שהלא אף בזמן שאדם שרוי בעולמה של תורה זקוק הוא לסייעתא דשמיא לעשות הטוב ולעזוב הרע, כל שכן בשעה שהוא יוצא ומתרחק מעולם התורה וכביכול שרוי בתוך הגהינום גופא, בדאי קשה הדבר מאד שלא יכשל וידבק ברע, והוסיף שיש להרבות בתפילות ובתהלים ותפילה לפני בין הזמנים שנחזור בתומתינו.

כך אמר פעם בשיחה לפני ימי בין הזמנים: "סמוכים אנו לימי בין הזמנים, מן הראוי היה להרבות באמירת פרקי תהלים לקראת בין הזמנים, בפרט לומר תפילת "משכיל לדוד" וכדומה לפני היציאה מהיכלה של תורה היה מועיל מאד לכל אחד ואחד, וכפי שמרבים בתפילה עבור יחיד החולה במחלת הגוף, כמו"כ צריך להרבות בתפילה בשעה שנמצאים בסכנה רוחנית רחמ"ל. הלא כתב הלוצאטו (מסלת ישרים פ"ז) כי אין סכנה כסכנתו.

הוא כשלעצמו נהג בסדריו בימי בין הזמנים כבכל ימות השנה, וגם בתלמידיו הקרובים הצליח להשריש את הסכנה והאחריות בזה, אחד מבני משפחתו של הגר"ר נחום פרצוביץ ראש ישיבת

גם בימי בין הזמנים היה ממשיך את קביעות השיחות והוועדים בביתו, למרות שמספר המשתתפים פחות שכן בני הישיבות לא היו בשיבה, אולם הוא המשיך כרגיל. פעם כשנכנסו לשיחה אמר לבאים: "ב"ה, מיר זענען נישט נוהג די בין הזמנים" [ברוך ה', איננו נוהגים "בין הזמנים"].

\*

סיפר הגה"צ רבי משה אהרן ברורמן שבימי בין הזמנים כשהיה מגיע לבית הוריו בירושלים, היה הולך להתפלל בימות החול בישיבת מיד, להתפלל במחיצתו ובמחיצת תפילותיו של רבינו שהכירם ממניני השבת בביתו לאחר השיחות. וסיפר שלמרות שהגיע מעצמו והימים ימי בין הזמנים, היה פעם שהחסיד יום אחד ורבינו העיר לו למחרת בעדינות, באמרו: "הרי מעלין בקדש ואין מורדין".

### תשובה חריפה כדי לחנך

סיפר הגה"צ רבי יצחק ירוחם בורודיאנסקי משיח ישיבת קול תורה, באחת משנות בחרותי החליטו הורי שעלי לצאת בבין הזמנים לנופש בבית הבראה של ועד הישיבות בנתניה [בו שהו בין הזמנים למנוחה טובי בני הישיבות ועל צבאם גדולי תורה ויראה, למשל כאשר הגרי"י נסע אז, נכה שם המשגיח דכפר חסידים הגה"צ רבי אליהו לופיאן, והוא רשם אז ממנו עובדות שנדפסו לאחר שנים בהקדמת ספר "לב אליהו" בעילום שם]. והיות ונשאר אז בישיבה בימי בין הזמנים הלך להפרד מרבינו.

אולם כשבא להפרד ממנו, הביט בו רבינו בפליאה: "הגם אתה מאותם שמחפשים 'עולם הזה'?! ולא נחה דעתו, גם לאחר שהסביר לו שהוריו הם שהחליטו על כך.

סיפר הגרי"י: "כמובן שביטלתי מיד את תכניתי, והתכוננתי להשאר בישיבה כמידי שנה, אולם לאחר מכן פגשני תלמידו המובהק של רבינו הגה"צ רבי משה ברנשטיין, ואמר לי שרבינו אמר לו שיאמר לי שאסע לנתניה! כנראה כוונתו היתה לכוון ולחנך להכיר ולהעביל את העוה"ז שיכול היה לקרוץ מה"נופש", כאשר חרד תמיד מימי בין הזמנים, ורק לאחר שהשמיע באזניו מה שהשמיע הרשהו ליסוע...

### האם בבין הזמנים לא צריך להתפלל בראוי?

אירע שבחור ניגש באחד מימי בין הזמנים ניסן לפני העמוד בשחרית בישיבה, בדרך כלל רבינו היה מסיים את השמונה עשרה בסביבות סוף חזרת הש"ץ, באותו יום היתה קדיאת התורה והיות שלא אומרים תחנון אירע שבסיום הקדיש שלאחר חזרת הש"ץ רבינו טרם סיים את תפילתו והמתינו לו לקדיאת התורה. באותו יום פגש רבינו את אותו הבחור ושאלו מדוע התפלל מהר, ענה הבחור שהיות ובין הזמנים ויש ציבור קטן, לכן לא האריך כמו באמצע הזמן. נענה רבינו, האם בבין הזמנים לא צריך להתפלל כראוי?!

רבי מרדכי אריאל ניגש פעם בימי בין הזמנים להתפלל כש"ץ במנחה בישיבת פוניבז', לפני שניגש שאל את רבינו האם לעשות תפילה קצרה, נענה רבינו: שרק בימי הזמן מבטלים קדושה כי יש בתפילה באריכות משום ביטול תורה, אך עכשיו הרי בין הזמנים, אם כן תתפלל כרגיל.

וכי כאן אין בורא עולם



מיר, נשאל פעם, מדוע למה אינו רבי נחום איננו מגיע לבית ההבראה של "ועד הישיבות" בנתניה, וענה, על מקורבים של המשגיה, אל תשאלו כזאת, הוא הוציא להם את כל הטעם מ"בין הזמנים".

למרות זאת, ראה הכרה בעצם קיומו של "בין הזמנים", ופעם הסביר בשיחה שלמרות הסיכונים שבעזיבת הישיבה יש לעשות זאת, וזאת כדי שתהיה התעלות גדולה יותר בזמן החדש, מה שבדרך כלל כמעט בלתי אפשר להשיג כשנמצאים ברציפות בישיבה, שהיה כל אחד מגיע בחייו למצבים שהוא מוכרח לצאת קצת. והנה בזמן שמצב הדור היה כראוי לא היה נזק כה גדול והיוצא לזמן קצר מד' אמות של הלכה בין כותלי הישיבה, אבל היום מצב הדור ירוד עד דיוטא התחתונה ומי שיוצא מכותלי הישיבה הוא בסכנה עצומה שאין לו כלי מלחמה, ואינו יודע איך להתחזק נגד נסיונות החיים, ואפילו מי שנמצא בסביבה טובה, עצם עזיבת כותלי בית המדרש ויציאה למסגרת חיים שונה שיש בה נסיונות שלא הורגל בהם היא סכנה עצומה, אלא שמאידך יש בזה תועלת גדולה בבין הזמנים לקנות כלי מלחמה לעתיד, שעל ידי זה קל יותר לעמוד בנסיונות החיים.

עד כמה ראה צורך ב"בין הזמנים" למדות החששות, פעם פנה אליו הרה"ג רבי אברהם יצחק דוטשטיין שהיה ת"ח ועסקן חשוב וגגיד, בהצעה לבטל את בין הזמנים והבטיח מילגה מכובדת לכל אברך שילמד כרגיל בבין הזמנים, וסיפר שהיה בטוח שרבינו יעודד את יוזמתו, אולם רבינו חלק עליו בנחרצות, וסבר שאין לבטל את בין הזמנים, כיוון שבימינו צורך הדור הוא ואם לא יהיה בין הזמנים לא ילמדו בזמן.

#### תאכלו טוב

סיפר גם המשגיה הגה"צ רבי דן סגל, שקודם בין הזמנים נשאל

רבינו, במה יתחזקו הבחורים בבין הזמנים, והשיב, תשתדלו לאכול טוב בכדי שהאמא תהנה.

#### "לוקחים, לוקחים"

היה זה בבין הזמנים של קיץ שנת תרצ"ה, בהיות רבינו משגיה בישיבת לומז'ה בפתח תקוה, לפני שנסע למיר בפולין, באותם ימי בין הזמנים חשב לעצמו, שהיות שגם הוא צריך הבראה בבין הזמנים לחזק את גופו, על כן חשב להוסיף ביצה לארוחת הבוקר וכן להקדים ללכת לישון מדי ערב בשעה.

ביום הראשון של בין הזמנים אמר זאת לרבנית, והיא נעמדה להכין לו את הביצה ומצאה בה דם, ובערב בשעה שרצה ללכת לישון הגיע אורח ונאלץ לדבר איתו והתכנית שוב השתבשה.

באותו ערב נכנס למעונו של רבינו הגה"צ רבי מאיר שפירא, ושמע את רבינו מסתובב הלך וחזור בחדרו ואוצר לעצמו, "מ'נעמט זיך", "מ'נעמט זיך", [לוקחים לעצמם, לוקחים לעצמם (-עולם הזה)].

לאחר מכן שאל את הרבנית, מה פשר אמירותיו ואז התברר הסיפור.

#### ההכנות לאלול

היה רבינו מעורר שמשום שהימים ימי רצון כה נעלים, אין "ליפול" לתוך האלול בפתע פתאום, אלא מן ההכרח להתכונן אליו, כדי שלא יארך זמן יקר מימי רצון אלו עד שיכנס לעבודת הזמן. ובפרט בדורינו שהמצב הוא שבאים לזמן אלול הישר מימי בין הזמנים, כפי שפעם התבטא, עם ה"בוץ" של הים על הפנים, ודאי שיש להקדיש זמן ומחשבה עוד לפני אלול שהנה הולכים ובאים ימים גדולים ויש להתכונן לקראתם.

(כ"ז מתוך הספר החדש עבדא אודות מרן המשגיה זצ"ל)

## בצילו של המשגיה הגה"צ רבי גדליה איזמן זצ"ל

### הסכנות האורבות לפתחו של בן תורה

בפרוס ימי בין הזמנים היה רבי גדליה מעורר ומתריע אודות הסכנה העצומה שטומנת בחובה תקופה זו בה נפרדים מהישיבה; עד כמה השפעת הרחוב, החברה הלא טובה, קריאת ספרות פסולה ותכנים לא ראויים, והשהות במקומות מפוקפקים - עלולים להעיב על כל עלייתו של הבן תורה, ומסוגל הוא חלילה לאבד על ידם את כל ההישגים שהשיג במשך הזמן בדי עמל ויגיעה, ולגרום לעצמו נזק רוחני אדיר, "עד לבלתי ישאר ממנו שריד ופליט" - כלשונו.

אודות תקופה זו של בין הזמנים המליץ רבי גדליה מליצה חריפה, לקוחה מתפילת הכהן הגדול ביום הכיפורים: "ועל אנשי השרון היה אומר: יהי רצון מלפניך שלא יעשו בתיקן קבריהן" - "כשהולכים הביתה בבין הזמנים, יש לדאוג לכך שלא ייעשו בתיכם קבר לעבודה של כל הזמן".

ובאחת השיחות של סוף הזמן הוא התבטא פעם: "לבן-תורה זה הרי ממש פיקוח נפש לחוס על העמל הרב שהשקיע לפי ערכו, שלא ילך לאיבוד בהזנחה ובפריקת עול. בן תורה הלא משקיע כוחות, עמל ויזע, כל אחד לפי ערכו, כדי לרכוש מעלות רוחניות. יעמוד נא כל אחד על משמרתו בזמן הנסיונות של שבועות אלו, כדי שעמלו לא ילך לאיבוד".

ומדרגא בפומיה: על משקל דברי חז"ל (הגיגה טו, א): "מאי דכתיב 'לא יערבנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז' - אלו דברי תורה, שקשין לקנותן ככלי זהב וכלי פז, ונוחין לאבדן ככלי זכוכית" - "כל קנין רוחני שקנו במשך הזמן בקושי ובעמל נוח לאבדו בבין הזמנים, בשבתות ובימי דפגדא".

### שלושת התנאים לצאת הביתה לבין הזמנים

רבי אברהם מאיר מנדלסון זצ"ל, מותיקי התלמידים, דלה מזיכרוננו שיחה נפלאה ששמע פעם מפי רבי גדליה בטרם יצאו לתקופת בין הזמנים, בה השמיע להם דעיון אדיר ומסדר נוקב:

היה זה באחת השנים הראשונות שלמדתי בישיבה, למחרת יום הכיפורים נקראנו כל בני השיעור להיכנס לחדרו של רבי גדליה כדי להיפרד ממנו לקראת היציאה הביתה לתקופת בין הזמנים. ישבנו מולו בדרך ארץ וחיינו לשמוע את מוצא פיו. הוא פתח ואמר לנו את הדברים הבאים: "לאחרונה התעוררה בביתי שאלה הלכתית כלשהי, ואשמח אם תוכלו לסייע לי לפותרתה?": "מי הר"מ שלכם אחר הצהריים?" - שאל רבי גדליה בהיתממות מכוונת, והשבנו: "הרב בונדהיים?"; "ומה לומדים איתו?" - שאל שוב באותו הסגנון, והשבנו: "גמרא בקיאות?"; "ומה עוד?" - הוסיף לשאול, והשבנו: "פרשת השבוע?"; "ומה עוד?", השבנו: "משנה ברורה?"; "אלו הלכות סיימתם כעת?", השבנו: "הלכות בישול?"; "הא! מצויין?" - הגיב רבי גדליה.

"הנה לפני חודש בערך", המשיך רבי גדליה וסיפר, "התארחו בביתי בסעודת שבת מספר אורחים מאנשי ירושלים. אשתי - עקרת הבית הכינה לכבודם קדירה גדולה של חמין, ולאחר שהגישה את החמין לשולחן, נכנסה לשאול אותי - אם על פי הלכה מותר לה להחזיר את הקדירה עם שאריות החמין שוב לפלטה, כי יתכן והאורחים ירצו בהמשך עוד מהחמין, ואם תחזיר לפלטה הוא ישאר חם עבורם?"

"ובכן מה אתם אומרים בנידון זה?" - הפנה אלינו רבי גדליה את השאלה - "הרי קודם אמרתם שסיימתם לא מכבר הלכות בישול?". התלמידים השיבו בכה ובכה, והוא סיכם בקצרה את המסקנה העולה מדבריהם, כי ישנם שלושה תנאים כדי שיהיה מותר להחזיר קדירה לפלטה לאחר שהסירו אותה: א. שיהיה בדעתו להחזירה בשעת ההסרה. ב. שלא יניח את הקדירה במקום אחר בינתיים. ג. שהקדירה עדיין נותרה חמה (ראה כל זה באורך ש"ע או"ח סימן ש"ח).

או אז אמר לנו רבי גדליה את המסר הבא: "הנה כעת באים ימי בין הזמנים, ואתם עומדים להתרחק מלהט האש הגדולה שבוערת בישיבה; בתורה, בתפילה, בעבודה, ולשוב לביתכם, כל

אחד למקומו. אנה זכרו את שלושת התנאים הבאים: א. שיהיה בדעתכם לחזור. ב. שלא תנוחו במקומות אחרים בינתיים. ג. ושתישאלו כל העת חמימים ברוחניות...

### "תישאלו יחידים"

לפני שיצאו התלמידים לתקופת 'בין הזמנים', היה רבי גדליה מדרין אותם לשמר את גדלות הרוח שהשריש בהם בעבודת התפילה, שלא תשפל מפני רוחות זדוניות בחוץ. היה זה עוד בשנים בהן לא היו כמעט קהילות מסודרות של אבדים ובני ישיבות, והיה קשה למצוא מניינים ראויים בהם התפללו ברוח ישיבתית. כה הוא אמר להם: "גם אם תאלצו באיזור מגורכם להתפלל ב'שטיבלאך' או בבית-הכנסת שמתפללים בו במהירות, תראו תמיד להישאר יחידים. להתנתק מהקצב שהסובב מכתוב לכם ומהאוירה שמשרה עליכם, ותהיו עצמאיים, בלתי תלויים במצבים שונים, בחזן וכדומה, אלא תתפללו במתון, בנחת ובכוונה, מילה במילה."

אחד התלמידים סיפר, כי לקראת בין הזמנים הוא ניגש פעם אל רבי גדליה ושאלו איך עליו לנהוג בתקופה הקרובה, כאשר בבית הכנסת הסמוך לביתו בו הוא ומשפחתו מתפללים התפילות הינן מהירות וחפוזות? רבי גדליה השיבו: "תתחיל להתפלל במנין הראשון, תעבור למנין השני ותסיים בשלישי... אל תמהר איתם! תישאר בן תורה בצורת התפילה שלך גם שם!"

רבי גדליה היה אומר לתלמידים, כי תקופה זו של בין הזמנים, בה הם עומדים להתפלל בבתי כנסיות שונים ולא בתפילה ישיבתית כפי שהם רגילים כל השנה, זוהי אכן הבוחן למצבו הרוחני של כל אחד ואחד בעבודת התפילה, לברר ולדעת מה מצבו ומעמדו. אם בבין הזמנים תפילתו היא מהירה וחפוזת, בחוסר ריכוז וכוונה, ובתחושה של פריעת חוב, אות היא שעדיין הוא לא מחובר לתפילה, וכל מה שבכל השנה במסגרת הישיבה הוא מתפלל כראוי, זהו מחמת ההשפעה של התעוררות הרבים שקיימת בישיבה, אך בפנימיותו הוא עדיין לא מחובר לתפילה. אך אם גם בבין הזמנים הוא מתפלל כראוי, בכוונה, בשובה ובנחת, אות הוא שבאמת הוא אווז בתפילה. [3]

עוד עודד ודרבן את התלמידים שבמידה ויכנסו לבית הכנסת באיזור מגורם, והגבאים יחפשו שליח ציבור לגשת לעמוד, שלא יהססו לגשת: "גשו אתם, כדי שהתפילה תהיה ברוח הישיבה ולא תיטפלו לתפילת ההמון".

מעשה היה לקראת ימי בין הזמנים, שאחד הבחורים ניגש לרבי גדליה וביטא את אכזבתו, כי תמיד הוא מתכנן לעבור את תקופת בין הזמנים בעליה מרובה, אך בסופו של דבר הוא אף פעם לא מצליח לדבוק בתוכניתו. "אולי אתה מכין תוכנית מדי גדולה?" החזיר לו רבי גדליה, ואמר: "הדבר הכי חשוב להתכונן לו בבין הזמנים, זו התפילה. התפילה היא תחילת היום, וההתחלה היא העיקר, כמו שכתוב - "וזה החילם לעשות ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמו לעשות" (בראשית יא, ו). אם לוקחים את התפילה בידיים בתחילת היום, בכוחה להזרים קדושה לכל היום. אם יש התחלה ההמשך כבר גם יהיה" (מתוך הספר רבי גדליה ח"ב העמוד לדאות אור).

הדרכה לימי בין הזמנים ממרן המשגיח רבי גדליה איזמן זצ"ל כפי שמסר לתלמידיו ומקורבו הגאון רבי אפרים שטראוס שליט"א מרבני ישיבת קול תורה ונדפסו בספרו 'נאות אפרים' פנינים.

הדרך להיות מחוזק בבין הזמנים, לבל יפול הבן ישיבה ממדרגתו,

היא להיות קשור לישיבה. הן, ב"ה, היום כמעט כל בני הישיבה גרים באזורים חרדיים, ויש בסביבה שלהם ישיבה, ישיבה קטנה או גדולה, ואם נקשרים לישיבה שבאזור המגורים הרי זה חיזוק גדול.

"ראשית עריסותיכם תתנו תרומה להשם", "עריסותיכם" מלשון עריסה - מיטה, כאשר קמים בבוקר מהעריסה, את הראשית של היום "תתנו לה". בימי בין הזמנים יש להתחזק בתפילת שחרית ולהתפלל בישיבה, ואם התפילה של שחרית היא ישיבתית, אז בדרך כלל היום כולו נמשך אחריה. אם אין ישיבה באזור מגוריו, יקדים עצמו להתחיל להתפלל כעשרים רגעים לפני הציבור, ויתפלל בנחת ויגיע להתפלל עם הציבור תפילת שמו"ע, דזוהי תפילה בציבור - להתפלל שמו"ע עם הציבור.

יש גם לקבוע לעצמו חבירותא למשך כמה שעות ביום, ואם מפני אונס לא למד יום אחד, ישלים ללמוד בערב.

כמו כן ללמוד הלכות חג בחג. ולבן ישיבה - ללמוד הלכות כיבוד אב ואם, זה ההלכות חג בחג שלו.

וציין מודינו רבי גדליה זצ"ל ללמוד את ה"חיי אדם" כלל ס"ז סעיף ג' שכתב הכיבוד הוא במחשבה ובמעשה ובדיבור. במחשבה כדכתיב "נבזה בעיניו, נמאס, ואת ידאי ה' יכבד" והיינו "יכבד" במחשבה דאין לומר שבלבו ובעיניו הם נבזים רק שמכבד אותם בדברים, אם כן הן שווים בעיניו כמוהו, שהרי גם הוא נבזה בעיניו, אלא על כרחך דרצה לומר שמכבדם בלבו שהם חשובים בעיניו ובלבו, דהיינו שידמה בעיניו שהם גדולים ונכבדי ארץ, אף שבעיני שאר בני אדם אינם חשובים כלל, וזה עיקר הכיבוד וכו' עכ"ל.

### שנשאר בדרגתו בלא ירדה בבין הזמנים

המשגיח הגה"צ רבי גדליה איזמן זצ"ל היה אומר דברים נוקבים לפני בין הזמנים, והמחיש את הדברים, בסיפורי הבעש"ט סיפרו רבות על מסעותיו וקפיצת הדרך שהיה להם להבעש"ט והחבריא קדישא, ואמר המשגיח ננסה ללמוד מוסר השכל גדול ע"י שננסה לדמיין מה חשבו הסוסים שלקחו את הבעש"ט במסעותיו, מסתמא חשבו בתחילה שהם כבני אדם, ושוב חשבו שהם כמו החבריא קדישא, ואולי דימו עצמם כמו הבעש"ט בעצמו, ואף חשבו עצמם כמלאכים אחרי שראו והרגישו את קפיצת הדרך. אולם כשהגיעו ליעד ושמו אותם באורו עם שאר הסוסים, אכלו תבן וכו', ירדו בעיניהם וחזרו להיות סוסים פשוטים.

ואמר כמו"כ הבחורים שעלו ונתעלו בכל הזמן בישיבה, חושבים עצמם לתלמידי חכמים חשובים כמרבצי התורה וכו', וכשמגיע בין הזמנים ויורדים מדרגתם הרוחנית וכמי שנכנסים כביכול לאורו כמו בני אדם נחותים, אזי מגלה עליהם כי הם כמותם, וכל הרוחניות שלהם היתה דמיון כמו הסוסים. (דביר קדשו - בין הזמנים)

### צריך לדעת שבבין הזמנים בוחנים אם אתה קרן או קטר!

שמעתי ממר"ד הגה"צ ר' גדליה איזמן זצ"ל שאמר שיש כאלה שהם קרן ושהקטר של כל הישיבה נוסע גם הוא נמשך אחריהם אבל ללא קטר הוא נעמד, ויש כאלה שהם קטר וגם לבד הם נוסעים.

וא"כ גם אחר 120 הוא לא יקבל עולם הבא לעצמו רק עם כלל הישיבה, ורק הקטרים יזכו לארמון נפרד! (מחזה אברהם)

## בצילו של מרן הגר"ח"פ שיינברג זצ"ל

מגיע לביתו בבין הזמנים היה שוקד על תלמודו בבית המדרש, אמו היתה אומרת לחברותיה בחיך שגם בבין הזמנים היא כמעט ולא זוכה לדאות אותו, שכן כאשר היא קמה בבוקר הוא כבר איננו וכאשר היא הולכת לישון הוא עדיין לא חזר מתלמודו.

### בהרי הקססיל

בימי הזמן שהה בישיבה ובבית המדרש כל היום, וגם בשבת לא היה בבית ברוב שעות היום, אולם בימי בין הזמנים נסע עם בני

### בבחרותו לא הפסיק

רבינו למד בישיבה בשקידה רבה, סדר יומו היה מסודר להפליא, כשעה לפני התפלה, כבר ישב ולמד, כך בכל שעות היממה, סדרים שונים ארוכים וקצרים, לפני התפלה ואחריה, לפני הארוחה ואחריה. ידידו הרה"ג רבי אלכסנדר סנדר לינצ'נר זצ"ל היה רגיל לומר: "הכרתי את רבי חיים פינחס מיום שפתח את הגמרא, אולם מיום שפתח את הגמרא לא סגרה יותר". גם כשהיה



המשפחה להרי הקטסקיל למשך כחודש, אולם גם שם לא שינה מסדריו, ההיפך, אם במשך ימות הזמן, היום היה מתחלק בין שיעורים לחברות וקביעות, בימי בין הזמנים היה יושב בפניה אחת בבונגלוס ולומד ללא הרף, גם בשעות מוצלות וגם כחם היום. באותם ימים היה לומד שתי עשרה שעות רצוף, בבוקר ובצהריים היו מכניסים לו את ארוחות הבוקר והצהריים, ונדמה היה שאם לא היו מגישים לו לא היה מבקשם, שכן תמיד כשהגישו לו את האוכל נראה היה שמפריעים לו באמצע תלמודו, אולם גם כאשר סעד המשיך בלימודו באותו ספר שלמד בו.

באותם ימים היה רגיל להגיב לאלו ששאלוהו מה נופש יש לך בשהותך כאן, הלא לומד הוא ככל ימות השנה, והוא השיב: כאן אינני משועבד להכנת שיעורים בעניינים מסויימים ולחברותא זו או אחרת. שם יכול היה לשבת ולעשות את שאהבה נפשו, להתמסר ולשקוע כולו כל כולו ללימוד התורה. ואכן סיפר בנו ראש הישיבה שליט"א שהקונטרס הגדול שכתב בענייני שטרות המופיע בחלקו האחרון של "טבעת החושן" התחבר כולו בימים ששהה בהרים.

שקידה שכזו באותה תקופה ועוד במעון קיץ לא נתפשה במושגיהם של יהודים אמריקאים רבים של אותה תקופה. פעם כששהה בקעמפ "ישיבה" שע"י ישיבת "חתם סופר" שקד על תלמודו כדרכו. באותם ימים התקיימה במקום שמחת נישואין ורבינו השתתף בה, אך כדרכו בתוך הסעודה ישב ולמד. היו שם כמה בחורים שגיחכו על הנהגה זו, לדידם, זמן לימוד לחוד וזמן חתונה לחוד. באותה חתונה השתתף הג"ד ירחם גודליק ראש ישיבת זכרון משה בסאן פולסבורג, מגדולי תלמידי ראדן ובריסק, בדרשת החתונה הוא התקומם ואמר: "אני נניע טענה גיפונען, אמענסטש זיצט און לערנעט" - "טענה חדשה מצאו, אדם יושב ולומד", אכן נתחנכנו שאין רגע מופקע מחובת תלמוד תורה ואשרנו שזכינו לדוגמת שקידה כזו.

באותו חודש ששהה במקום הנופש לא יצא מפניתו לטייל או לרחוץ בבריכה או בים, והרבנית ע"ה בצדקתה הסכימה לצאת לבדה עם הילדים והנכדים, ואילו את רבינו פטרה למנוחתו ועונג חייו, לימוד התורה. אנשים שהיו קבועים במחנה זה סיפרו שהיה יושב ולומד בשקיעות גם כאשר מסביבו יהם הסער, ילדים משתובבים ומשחקים, היה שקוע במשנת תלמודו כאילו הכל כאן שקט ורגוע. מטבע לשון היתה בין הנופשים כששאל משהו איך מגיעים למקום מסויים במחנה הקעמפ, היו מסבירים לו כך: "תלך ישר כשאתה נכנס, שם תראה תחת העץ "איש לומד" ואז תמשיך ימינה ושמאלה, עד כדי כך היה ברור שכמו שהעץ קבוע שם, כך הוא שם בכל עת ושעה.

לילה אחד, בשעת לפנות בוקר, הבחין אחד מבני המשפחה שנכנס לחדרם עטלף גדול, הוא העיר את כולם וקמה מהומה בדירה, מטבע הדברים אף היה מי שהדים את קולו בבהלה וברחו כולם מהחדר וסיכסו עצה איך להוציאו, רבינו היה איתם בדירה והיה שקוע בתלמודו וכלל לא הרגיש בכל המאומה...

#### ללמוד טבעת החושן

סיפר הג"ד יצחק זילברשטיין רבה של רמת אלחנן שחמיו הגאון רבי יוסף שלום אלישיב זצ"ל אמר לו פעם בימי בין הזמנים שכדאי לו להגות בטבעת החושן והפליג בשבח הספר.

#### בשכונת מטרסדוף

גם בימי בין הזמנים היה ממשיך בסדריו כרגיל, ועוד בהיות הישיבה בארה"ב היה ממשיך כרגיל את סדרי הישיבה, כמה בחורים היו נשארים איתו והוא היה מוסר להם שיעור במשנה ברורה, שיחות וכד' ואילו חלק מאלו שנסעו בתחלת בין הזמנים הקדימו לחזור כי ידעו כמה חשוב לו שלא יתבטלו סדרי הישיבה. גם בארץ ישראל המשיך בהנהגה זו שהיה לומד בימי בין הזמנים כרגיל, והשינוי היחיד שהיה בלימודו שהיה מוציא שולחן וכסא לרחבת הישיבה ולומד לאור השמש והאור הצח.

דבר זה ראו בחוש אצל רבינו שלא נצרך אף פעם למנוחה, אדרבה בלימוד התורה הרגיש את מנוחת הנפש הגדולה ביותר. אחיינו הגה"צ רבי משה אהרן שטרן זצ"ל משגיח ישיבת קמניץ רגיל היה לספר שפעם בשנות אברכותו הצעירות התארח בבין

הזמנים של חודש אב בבית אמו (אחות הרבנית ע"ה) שהתגוררה באותו בנין של רבינו. והנה בבוקר אחרי תפלת ותיקין ראה את רבינו נוטל ספרים והולך והחליט לעקוב אחריו, הוא ראהו יורד מתחת לשכונת מטרסדוף לחורשה שקטה, שם התיישב על אחד הסלעים והניח יתר הספרים על סלע אחר ושקע בלימוד. בשעות הצהריים ניגש רבי משה אהרן לבדוק האם הדוד נמצא עדיין בחורשה וראה את רבינו באותה תנוחה שראהו קודם יושב ולומד בשקידה, רק בשעות הערב חזר למנוחה מעריב, אז עלה לביתו וסעד ארוחת ערב עם הרבנית.

כשראה את אחיינו נכנס לביתו קבלו במאור פנים מיוחד, אך מיד התנצל לפניו ואמר: גם בבין הזמנים צריך ללמוד, ולמד כמה שעות עד שנכנס לישון.

#### הנסיעה היחידה לדאצ'ה

סיפר נכדו הרה"ג רבי שלום שיינברג: בני המשפחה היו נוסעים לנופש בדירה בנתניה, אך בעוד שהם היו נוסעים מידי בין הזמנים בקיץ לנוח מעט, הוא עצמו אף פעם לא הגיע.

שנה אחת התקיים בנתניה מעמד סיום הש"ס על ידי הרבי מצאנז קלויזנבורג זצ"ל, והוא שהיה חבר בנשיאות מפעל הש"ס, נאות להגיע לסיום. ביקשו ממנו בני המשפחה, שהיות וכבר הגיע לנתניה, שישאר ללון לילה אחד בדירת המשפחה. הוא לא הבין תחילה לשם מה לעשות כן, אך לאחר שראה שהילדים מפצרים בו מאד, הסכים לכך.

כשהגיע לדירה ישב מיד ולמד בפנית החדר הצדדי, ולא ישן כמעט כהרגלו, לפנות בוקר ירד לים, שם אמר את הברכה שמברכים על הים, ישב ולמד בגמרא שהביא איתו ליד אחד הסלעים כרבע שעה, משם עלה להתפלל עם הנץ החמה ומיד אמר שאין לו זמן ליותר מזה והוא צריך לחזור לירושלים. זו היתה הפעם היחידה שראה את הים מקרוב... שוב הובהר בבירור לבני המשפחה שאין לו שייכות עם הדבר שנקראה מנוחה ומנוחתו האמיתית היא ליד דף הגמרא ובלעדיו אין חיים.

#### הנסיעה היחידה לקברי צדיקים

שנים קודם לכן, בשנים הראשונות לבואו ארצה בקשו ממנו בני המשפחה ותלמידי הישיבה שיסע לנוח וסרב, כשאמרו לו שיש ענין להחליף אוריה שזה מדענן ומוסיף כוחות, הסכים לדבר אחד, הישיבה שכנה אז בבניי בית היתומים דיסקין והוא הסכים להחליף את חדר לימודו הקבוע בחדר אחר, כדי לשנות אוריה. סיפר הגאון רבי יוסף סויצקי ראש ישיבת תורה ודעת: בבין הזמנים של חודש אב לאחר מלחמת ששת הימים ביקשו התלמידים מרבינו שיצטרף אתם לנסיעה של ימי בין הזמנים. הם אירגנו נסיעה באוטובוס ישן למקומות הקדושים, וביקשו ממנו מאד שיצטרף, הוא ממש לא הבין מדוע לבטל מזמנו לשם כך, אך כשהפצירו בו רבות ובאהבתו הגדולה אליהם, נאות לקבל בקשתם ולהצטרף לנסיעה.

הוא הגיע עם ספריו וכל הדרך ישב ולמד בהם כאילו הוא נמצא בביתו, והיה כל כך שקוע בתלמודו שבכל פעם כשהגיעו לאיזה ציון של אחד התנאים או האמוראים צריכים היו להוציאו מהספר ולצאת, הם הרגישו בחוש שהוא מתקשה לעזוב את לימודו, הוא ירד והתפלל מעט ועד מהרה חזר למשנתו ולספריו, בהמשך הגיעו לחוף הכנרת שם נשאר לגמרי באוטובוס.

בסופה של הנסיעה התלמידים התחרטו על שהפריעו לו והפצירו בו שיבא עמם, כי בעוד שהם חשבו שבנסיעה יוכלו לשוחח עמו ולקבל ממנו מעט אורחות חיים וסיפורי מופת ופלא, הוא לא הסכים לשנות מסדר יומו הקבוע ונותר כל העת על תלמודו.

\*\*\*

ולפני בין הזמנים היה אומר: גם כשאתה נוסע לים אתה יכול להשתעשע במוחך בשאלה של רעק"א.

#### ישיבות בין הזמנים

בשנת תשל"ו אירע בנתניה אסון נורא. הבה"ח חיים שלמה בירנבוים ז"ל בנו של הגאון רבי שמואל ראש ישיבת מיר בארה"ב,

עלוי מופלא שלמד בארץ ישראל בבית מדרשה של בריסק ובימי שהותו בארץ הסתופף גם בצלו של רבינו והיה מגיע לדבר אתו בלימוד. באותו בין הזמנים הוא נסע לעיר נתניה לנוח מעט ובשהותו בה יצא לפנות בוקר ממקום הנופש לכיוון הים כשהוא עטוף בראשו במגבת, אנשי בטחון שסברו בטעות שזה מחבל ירו בו והרגוהו במקום.

במלאות השבעה התקיים הספד בכולל חז"א, אביו הגאון רבי שמואל ביקש מרבינו שיבא לדבר, רבינו הגיע ועורר שאולי אסון נורא זה ארע בגלל ביטול התורה שישנו בימי בין הזמנים ואולי צריך לשקול את המשך הבין הזמנים בישיבות במתכונתו, לדברים היו הד גדול וגדולי תורה נוספים תמכו בענין. באותם ימים ארע שהגאון רבי חיים שמואלביץ הגיע לישיבה לאיזו שמחה וכד' רבינו דיבר איתו על הענין והוא אמר שענין זה של הצורך במנוחה מגיע ממסורת הישיבות בואלז'ין ולדעתו אין לבטלו, אך כן צריך לראות איך לחזק את הציבור לנצל את הזמן בימי המנוחה שלא יהיה בלי לימוד התורה. באותם שנים היה רבינו מרבה לעורר על ניצול הזמן בימי בין הזמנים וימי ישיבת שבת ללימוד התורה. אז הקים גם תלמידו רבי ישראל יצחק קראהן את ארגונו המפורסם "קרן נר תמיד" שהיתה כנראה ישיבת בין הזמנים הראשונה וגרם לחיזוק גדול בענין זה. (ע"כ מתוך הספר מגדלתו ומרומתו)

#### למה האריכו את הבין הזמנים?

תחת אחת השחים נשאל הגר"ש קרביץ זצ"ל איך היה נראה אז סוף הזמן איך נהגו בתקופת בין הזמנים?

וענה: באותם ימים במיר לא היו הפסקות לימודים בין הזמנים הכוונה הייתה שלא היו שיעורים ראש הישיבה והמשגיח נסעו לנופש לאיזור ידוע של מעיינות מרפא ושם שהו פרק זמן ארוך מאד פעם שאלנו אותם לפשר התקופה הארוכה שלעיתים נמשכה מספר חודשים ראש הישיבה השיב שהוא צריך לגמור את כל הש"ס במשך כל בישיבה מוטל עליו עול הישיבה וניהולה ובעיקר אמירת השיעורים ועקב העול אין הוא יכול להספיק ולמלא את כל המכסה שקיבל על עצמו אולם בעיירת הנופש אין לו הפרעה.

ובשנים שהיה בארץ ישראל היה נוסע הגרא"י לנופש, ולומד סדרים שלמים.

#### חיבור הבאר שבע

על עוצם סגולת כוחו של לימוד בימי בין הזמנים למדים אנו מדבריו של הגאון רבי יששכר איילינבורג תלמידם של בעל ה"לבושים והסמ"ע ורבו של ה"בינה לעיתים בהקדמתו לשו"ת באר שבע.

וכך הוא כותב שם כי עין בעין ראיתי סייעתא דשמיא בכמה פנים שונים כאשר התחלתי ללמוד עם חברים מקשיבים לקולי מסכת הוריות ביומי דמפגרי בהו רבנן שקורין בארצנו יבין הזמנים וכו' ובחרתי לסגולתי מסכת הוריות וכאשר התבוננתי ועיינתי לירד

בעומקה של הלכה כפי חק החיוב המוטל עלי וכו' אז הרבה קושיות וספיקות כראי מוצק חזקות הקיפוני וסבבוני מצאוני הלמוני ואף כי לפעמים עלתה במזלג עיוני הקצר תירוצים ודקדוקים נאים ומתוקים מכל מקום לא שלוותי ולא שקטתי ולא נחתתי כל עוד שלא עשיתי להם סמוכות וכו' ופשפשתי בכל ש"ס מראשו לסופו ומסופו לראשו וכו' ומצאתי בחמלת הי עלי את אשר חיפשתי וגם הרבה אבנים טובות ומרגליות אשר מעולם לא עלה על דעתי ולא על מחשבתי כלל לחפש אחריהם וידעתי נאמנה כי מאת הי היתה זאת היא נפלאת בעינינו וכו' שנתקיים בי כל הבא ליטתר מן השמים מסייעין לו וחפץ הי בידי הצליח עכ"ל

#### זכות הלומד

כותב בס' עלי תמר: בספר עלה לתרופה בז'ארגון מאת רב אחד משאויל. והוא כותב באות ד וח"ר הגה"צ ר"מ עליסברג אב"ד בקהלת בוסק זצ"ל היה רגיל ללמוד בע"ש וערב יום טוב יותר מבשאר ימות החול ואמר שרבו הגאון החסיד רבי אליהו ראגולר האב"ד קקליש זצ"ל היה לומד בע"ש ויו"ט כל היום מפני שרוב האנשים לומדים בימים אלו פחות מבשאר ימות השבוע ולפיכך הלימוד בע"ש ובערב יום טוב הוא יקר ערך יותר ע"כ.

והרי יש מקור לדבריהם ז"ל מהירושלמי בברכות שאם הבריות נתייאשו ידן מן התורה עמוד והתחזק בה ואתה מקבל שכר כולם. ומכאן הלכה לאברכים ת"ה שבין הזמנים של הישיבה שאין לומדים בהישיבה יש להם ללמוד עוד יותר מפני שבזמן שמועט לומדיה התורה יקרת ערך יותר ללומדיה והשוקדים על דלתותיה, ואותו הדבר ביומא דפגרא ובשעות שהרוב לא לומדים יש להם ללמוד יותר.

וכן שמעתי שאמר רבינו הנודע ביהודה זצ"ל שהוא נעשה בילדותו למדן "מבין הזמנים ומבין השעות" כמו בשעה שלפני האוכל ובשעה שלאחרי האוכל וכדומה ולפי האמור הוא יקר ערך יותר.

#### ניכר אחרי היציאה

כתב מרן הג"ד יצחק הוטנר זצ"ל בספר פחד יצחק אגרות וכתבים אגרת צ"ז לגבי היוצאים מן הישיבה וז"ל כשנותנים מים בתוך כלים ומעמידים את הכלים על האש הרי בשעה שהכלים עומדים על האש אי אפשר לדעת את שיעור המים בתוך הכלים כי מחמת רתיחת האש המים מעלים אבעבועות ומתנשאים עד השפה העליונה של הכלי ורק אחרי שמורידים את הכלים מן האש וחום הרתיחה פוסק מלהפעיל עליהם אז אפשר להווכח איזה כלי מלא מים ואיזה כלי ריק למחצה לשליש או לרביע והוא הדין ביוצאי הישיבה כל זמן שהאדם נמצא בתוך כותלי הישיבה פנימה הרי הוא נמצא על האש רתיחת הקולות הפנימיים של תורה וידאה פועלת על נפשו ואפילו אם יש בה הרבה מן הדיקנות אין היא נראית כי מחמת הרתיחה והרתיחה פוסקת אז אפשר באמת לדעת את שיעור התוכן הרוחני הנמצא בלבבו של בן הישיבה עכ"ל.

## שבח ארץ ישראל

### דברי חיזוק מהגאון רבי יהודה אריה הכהן רפפורט שליט"א רב קהילת ברכת יוסף [מתוך הוצד הקבוע]

שבכאן חשוד בזה, אבל הטשטוש כה גדול, וגם אם אנו לא נכשלים במעשה, הרי שעלינו לחזק את עצמינו בהשקפה הנכונה בזה.

#### ארץ חמדה

כתב החרדים פר' נ"ט, שתחילת החטא שגרם לחורבן ולגלות, היה בענין אר"י, שהרי הבכיה לדורות נקבעה ביום חטא המרגלים, וחטאם מתואר בתהילים [פר' ק"י פס' כ"ד], וימאסו בארץ חמדה, ופדיון נפשינו בגאולה העתידה, יהיה על ידי המובא בתהילים, [פר' ק"ב פס' ט"ו], כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו, ויש להוסיף את המילים האחרונות של ספר הכוזרי, שכשעם ישראל יכסוף תכלית הכיסוף, אזי תבוא הגאולה, ולמד מהפס' הנ"ל, כי רצו וגו'.

חלק מענינה של הארץ, שצריך לכסוף ולהיות תאב אליה, בא

#### הטשטוש גדול

עתה נפנה לדבר נוסף, הרי השראת השכינה בהמקדש, היא חלק מהשראת השכינה בכל ארץ ישראל, ויסוד קדושת הארץ, כי בה איזה ה' לשכון בה, ומי שלא חי ומכבד כפי הצורך את קדושת הארץ, היאך יחפץ להרחיב הקדושה עד בית המקדש, וכי אפשר לדלג על הארץ, ולהיכנס למקדש בלי להיכנס קודם לארץ, ואין אני ראוי לעמוד ולהוכיח בשער, אבל כשהמצב היום שהקלות בה אדם עוזב את הארץ, ומוותר על השמות בקדושתה, והפרסומים בעיתונים החרדיים לטיולים ונופשים בחו"ל, הרי זה ממש בעיסה בקדושת הארץ.

והרי אמר החכם במשלי [י"ג י"ג], בז לדבר יחבל לו, שבהעדד הכבוד הנדרש נלקח הדבר מאיתנו, ואי אנו לא מכבדים את הארץ כדבעי, הרי זו סיבה שתילקח מאיתנו ח"ו, ואמנם אין הציבור



# דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א גליון בין הזמנים - מיוחד עבור "קובץ גלייני"א

## ליקוט מדברי חיוק והתעוררות לרגל ימי הבין הזמנים שנאמרו במהלך השנים מפי רבינו הגדול מרן ראש הישיבה שליט"א

זכורני, בעת אשר נר אלקים טרם יכבה, וזכיתי לשמוע פעמים רבות כ'ליל הסדר' את ההגדה מפ"ק של מו"ח הראש ישיבה זצוק"ל, ובשחי' מגיע לפסיקא 'כולנו יודעים את התורה', ה' נאנח ואומר: 'ועכשיו לומדים כמנה דפים בתחילת המסכת וכזה מסיימים...'. כמה ה' מתאונן ומצטער ע"ז, והי' מעורר את התלמידים חכמים ע"ז כל ימיו, ולכן מי שלא הספיק לסיים את המסכת בתוך החורף, חייב להספיק בבין הזמנים גם להמשיך הלאה, וגם לא להזניח את מה שלמדו במשך הזמן.

עוד צריך לידע, כיון שאדם הוא לא יחיד וכל אחד חי בחברת אחרים, בין בישיבה או בבית הוריו, יש לכל אחד אחריות על הכלל, ואם מתחזק ובפרט בימי הבין הזמנים, לא רק שמועיל לעצמו, אלא גם מתחזק את כל האחרים ושכרו הרבה מאוד. ופשיטא שמי שמנצל את הזמן בימי בין הזמנים וזכה לסייעתא דשמיא מיוחדת להצלחה ברוחניות, ובידי להגיע להשגות גבוהות בעמל התורה יותר מזמנים אחרים.

כל אחד יתן דעתו איך להתכונן לימי הבין הזמנים, כשנמצאים מחוץ לישיבה. יוצאים לרחוב, והרי המצב שם הוא נרא ואיום, ההפקרות משתוללת והמותרות גוברות, אבן מקיר תזעק, יכול אדם לאבד ברגע אחד את כל מה שרכש בעמל ויגיעה כמשך תקופה ארוכה. ודאי שהניסיון גדול, ואכן יש לצאת למנוחה, שלכך נועדו ימי בין הזמנים, אבל גם לזה יש שיעור וגבול. יש לזכור, כי היציאה למנוחה מטרתה כדי להוסיף בעליה לאח"כ, וקויו ה' תלפיו כח ולא ח"ו להיפך.

כל אחד יראה לקבוע לעצמו מקום תפילה בשעה קבועה, וגם בעת נסיעה של כמה ימים להקפיד על תפילה בציבור. יחשוב בתחילת בין הזמנים על שעות קבועות שיוכל ללמוד בהם תמידים בסדרם, וגם יקבע לעצמו סוגיא מסיימת שצריך להספיק ללימודה בעיון, או מסכת של בקיאות, ומטרה זו תחייבו לשמור על קביעות. סוף דבר, עיקר הכל, לא לאבד זמנו לריק ולהפחית כפי יכולתו ממילוי ברוחניות העיר, שם מאבדים הכל בהרף עין.

(לתלמיד ישיבת מיר תושבי חו"ל כ"ו אדר"ב תשע"ט)

### לא לזלזל בצרכי הגוף

רביתני מייסדי הישיבות, תיקנו לנו את ימי 'בין הזמנים' למנוחה, וכך צריך לנהוג. כמו שאדם הזקיק ל"ע לרפואה, אי"ז נחשב לביטול תורה כאשר נצרך לרק, ה"ג גם ימי בין הזמנים, בד"כ אדם נצרך למנוחה מדי תקופה, ולכן קבעו את הבין הזמנים, אבל לכל דבר יש זמן ויש שיעור.

מו"ח רבינו הגדול מרן ראש ישיבה זצוק"ל תמיד ה' מזכיר בשיחותיו את הזהירות שלא לזלזל בצרכי הגוף, ה' רגיל לימוד: "מתמיד הוא זה שאוכל בזמן, ישן בזמן, ולומד בזמן", ופעמים ה' אומר: "בחר צריך לישון טוב, לאכיל טוב, וללמוד טוב". כללו של דבר, אין נדרש מאיתני סוגופים ותעניות, אבל לדעת לנצל את הזמן כראוי ועם מחשבה נכונה. כשהזמן מיועד ללימוד, או באמת ללימוד ושהראש לא יה' מונח במקום אחר, וכשהזמן נתקן למנוחה, צריכים לנצל את הזמן למנוחה. תלמד כשצריך ללמוד ויתנו כשצריך לנוח.

(שלחי זמן חורף תשס"ז)

### 'בין הזמנים' הוא זמן בפני עצמו

בהקדמה לאבי עזרי, כתב רבינו הגדול הראש ישיבה זצוק"ל שאת החיבורים שלו בסוגיות שאינן נלמדות בסדרי הישיבה, הוא עמל עליהם כ'זמני הביניים'. בין זמן לזמן זה 'זמן' בפני עצמו. זה זמן שחייבים לנצל אותו ואפשר גם לנצל אותו להשלים את כל המסכת ולחזור עליה.

(מתוך דברי חיוק למערכת "כולה מסכתא" י"ז סיון תשפ"ב)

### עידוד לישיבת בין הזמנים

שמחתי ויגל לבי בשמעתי על קיום ישיבות בין הזמנים לבני הישיבות הקדושות בעיר ... פרי יוזמתו הברוכה של העימוד בראשות העיר במסירות נפלאה ה"ה רב פעלים לתורה הר"ר ... שיחי' לאו"ס, ומנצלים את היומי דפגרי' ללימוד התורה אשר היא קיום העולם.

יבדאי שזכות לימוד התורה בימים אלו, אשר יש בהם רפיון בלימודה, יעמוד להם נוטלים שכר כולם ולגדול בתורה ויראת שמים לפאר כרם בית ישראל. נזכה בעגלא לרחמי השי"ת, ואיר חדש על ציון תאיר, והיתה לה' המלוכה. (מתוך מכתב רבינו שליט"א, כ"ז תשרי תשע"ח)

### לזכות שהתורה תתהנן עלינו

אין לתאר ולשער גדול השכר שמובטח למי שלימד בעת רפיון, כמו בימי "בין הזמנים". שעל כנון זה בירושלמי, אם ראית את הבריות שנתניאשו ודיהן מן התורה מאד, עמוד והתחזק בה ואתה נטל שכר כולם.

יבפרט בעת זו, שגזירת הגיוס מונפת על עולם התורה, ודאי שזקוקים אנו כעת בפרט לזכויות של תורה, על מנת שהתורה הקדושה תתהנן בשבילנו לפני הקב"ה לבטל כל צר ומשחית מעלינו.

(לפני בני ישיבות ר"ח ניסן תשע"ג)

### רציפות הלימוד

גם ממו"ר החזון איש זצ"ל שמעתי כמה פעמים, שבבין הזמנים צריך לנח קצת וללמוד קצת, אבל ח"ו שלא יהיה הפסק מרציפות הלימוד, שכן התורה אינה מתקיימת אם עושים אותה קרעים קרעים. כל מציאות התורה היא השקיעות התמידית בה, ואיפן תלמודה חלוק לגמרי מאיפן ההשכלות של כל חכמות החיצוניות.

בכל לימודי החכמות, תיכף ומיד לאחר הלימוד אפשר להתנתק מהם לזמן, יאח"כ להמשיך בלימודם לכשירצה, אבל לימוד התורה אינו כן, כחוד ישיבה שמתנתק ח"ו בבין הזמנים מתלמודו, אית הוא שכלל לא היה שייך לתורה, ומי שח"ו פורק מעצמו עולה של תורה בימי בין הזמנים ואינו קובע עיתים זמנים מיוחדים לתלמודה, הנה מלבד עצם חומר הדבר, שהרי ביטול תורה לא היתר בבין הזמנים, אבל בר מן דין, שלא יחשוב שר"ח אלוף יהיה לו שוב את אותי המרץ והחשק ואת הסייעתא דשמיא שהיה יכול להיות לו אילו לא היה מתנתק מהתורה.

צריכים מאד להזהר, יש היום הרבה מאוד נסיגות שברגע אחד של חוסר שימת לב, אפשר ליפול ח"ו, וה' ירחם עלינו, הרי איך ניכל להכנס לימי האלול הקדושים.

סעי לביתכם לשלום, תנצלו את הזמן גם למנוחה, אבל ח"ו לא להפסיק מללמוד. כל בחור יראה להתאמץ לעשות לעצמו סייגים וגדרים כפי כוחותיו, בכדי שיוכל להחזיק מעמד בבין הזמנים, ורק ככז צירה נוכל לעמוד בתחילת זמן הבא בכוחות מותרשים, להצליח בתורה וביראת שמיים.

(ו' אב תשע"ב)

### לסיים את המסכת

ב"ה סיימתם עתה את זמן החורף, שהוא זמן ארוך מאוד וניכר עליכם שהספקתם בו הרבה, עכשיו אתם צריכים לנסוע לקיים מצות כיבוד אב ואם, ותהיו מרודים בהכנות לחג. ודאי שעצבים וחייבים לעזור ולסייע להורים בבית, אך העיקר שלא לשכוח לנצל את הזמן ולא ללכת כשל. כשלא זקוקים לשם בבית, חובה להזדוץ לילך לבית המדרש הקרוב, לשבת ללמוד, להספיק לסיים את כל המסכת, שיהיה קיום למה שלמדו במשך הזמן, שלא ילך לאיבוד.